

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Adam Chládek

Trestné činy v dopravě. Dokazování a procesní řešení.

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestné činy v dopravě. Dokazování a procesní řešení“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Břestě dne 27. března 2020

.....

Adam Chládek

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat paní JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph.D. za skvělé, ochotné a odborné vedené této diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat paním předsedkyním a pánům předsedům Okresního soudu v Českém Krumlově, Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 2, Obvodního soudu pro Prahu 5, Okresního soudu v Hradci Králové, Okresního soudu v Olomouci, Okresního soudu v Prostějově a Okresního soudu v Ostravě za to, že mi povolili nahlížení do soudních spisů za účelem sběru podkladů pro tuto diplomovou práci. V této souvislosti patří dík i vedoucím a dalším zaměstnancům trestních kanceláří a zaměstnancům zařazeným na informačních odděleních nadepsaných soudů.

Jmenovitě bych rád poděkoval soudkyni Ing. Mgr. Haně Chaloupkové, soudkyni JUDr. Heleně Hulákové a soudci Mgr. Petru Sušilovi za jejich ochotu a osobní pomoc při sběru podkladů a JUDr. Lence Konrádové za inspiraci při volbě tématu práce.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Vymezení pojmů.....	10
2.1	Trestný čin v dopravě, silniční doprava a nehoda, návykové látky.....	10
2.2	Princip omezené důvěry.....	11
2.3	Odborné vyjádření.....	13
2.4	Znalecký posudek.....	14
2.5	Odklon v trestním řízení.....	15
2.5.1	Pojem.....	15
2.5.2	Dělení.....	16
2.5.3	Porovnání podmíněného zastavení trestního stíhání s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání.....	19
3	Odborné vyjádření.....	20
3.1	Zadání odborného vyjádření.....	20
3.2	Podoba, obsah a jeho využití.....	21
4	Znalecký posudek.....	24
4.1	Přibrání znalce.....	24
4.2	Obory a odvětví znaleckého zkoumání.....	27
4.3	Otázky kladené znalcům dle oborů a odvětví.....	30
4.3.1	Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.....	30
4.3.2	Obor zdravotnictví, odvětví toxikologie.....	32
4.3.3	Obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie.....	33
4.3.4	Obor doprava, odvětví silniční, městská.....	35
4.3.5	Obor strojírenství, odvětví všeobecné strojírenství.....	37

4.3.6	Obor ekonomika, odvětví ceny a odhady.....	38
4.4	Podoba znaleckého posudku, specifika určitých odvětví.....	38
4.5	Hodnocení znaleckého posudku soudem.....	40
4.5.1	Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství	40
4.5.2	Obor zdravotnictví, odvětví toxikologie	42
4.5.3	Obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie	43
4.5.4	Obor doprava, odvětví silniční, městská	44
4.5.5	Obor strojírenství, odvětví všeobecné strojírenství.....	47
4.5.6	Obor ekonomika, odvětví ceny a odhady.....	47
4.6	Závěrem.....	48
5	Odklony	50
5.1	Předpoklady aplikace	50
5.2	Postup aplikace	59
5.3	Dílčí závěr.....	61
6	Závěr.....	63
7	Seznam použitých zdrojů	65
8	Shrnutí (Abstract)	75
9	Klíčová slova (Key words)	76

1 Úvod

V této diplomové práci se zabývám trestnými činy v dopravě, konkrétně se věnuji znaleckému dokazování a využívání odklonů českými soudy.

Dle policejních statistik z roku 2018¹ došlo k 104.764 dopravním nehodám, kdy jejich počet od roku 2011 stále stoupá. Dále bylo při dopravních nehodách usmrceno 565 osob (po tříletém klesání křivka opět stoupá), 2.465 osob bylo zraněno těžce a 25.215 lehce (v obou případech má křivka vzrůstající tendence, u lehce zraněných déledobě). Podíváme-li se pro srovnání na statistiky nehodovosti Policie ČR za období roku 2019², počet dopravních nehod šetřených policií oproti roku 2018 vzrostl o 2,7 % na 107.572. Naopak počty osob usmrčených, těžce i lehce zraněných oproti předchozímu období klesly, a to o 3,2 %, 14,4 % a 5,1 %. Toto pouze pro vykreslení, proč si tento fenomén zaslouží pozornost, neboť se může dotknout kohokoliv.

Výše uvedené statistické údaje však pro mé účely nejsou zcela vypovídající, neboť se jedná o celkový objem případů dopravních nehod řešených Policií ČR a z těchto se nedozvíme, kolik případů skončilo před soudy. Mohu se pouze domnívat, že část těchto případů dopravních nehod byla, je nebo bude řešena v trestním řízení.

Dále tyto údaje nejsou zcela vypovídající proto, že trestných činů v dopravě je možné se dopustit i jinými způsoby, nežli účastí na dopravní nehodě. Pro ilustraci lze příkladmo uvést Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, kdy pachatel bude odhalen spíše při běžné silniční kontrole, než při dopravní nehodě, byť i to je možné. Obdobné by bylo možné říci o Ohrožení pod vlivem návykové látky.

Konkrétní údaje nevyčteme ani ze statistik samotné justice. Trestné činy v dopravě nemají samostatnou právní úpravu v rámci trestního zákoníku, jsou kvalifikovány jako trestné činy z různých hlav a dílů zvláštní části. Právní teorie řadí mezi trestné činy v dopravě Usmrcení z nedbalosti, Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, Ublížení na zdraví z nedbalosti, Obecné ohrožení, Obecné ohrožení z nedbalosti, Ohrožení pod vlivem návykové látky, či Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Nejedná se však o taxativní výčet, ale pouze o ty nejběžnější a pro společnost nejviditelnější příklady možných trestných činů.

¹ POLICIE. *Statistika nehodovosti*. policie.cz [online]. © 2019 [cit. 5. září 2019]. Dostupné z: <<https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>

² POLICIE. *Statistika nehodovosti*. policie.cz [online]. © 2019 [cit. 5. září 2019]. Dostupné z: <<https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>

Jako zdroj více přibližující množství trestných činů spáchaných na poli dopravy, byť ne od k tomu nejpovolanějšího orgánu, nám poslouží „Informace o stavu bodového systému v České republice. Přestupky a trestné činy“³, zpracovaná Ministerstvem dopravy ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu. Podle této zprávy bylo za rok 2018 evidováno na 395.126 jednání, z toho 12.381 trestných činů, to je 3,13 %. Na prvním místě je dle této statistiky trestný čin Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání s 3.648 případy. Poté následuje Ohrožení pod vlivem návykové látky (1.559 případů), Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (357 případů), Ublížení na zdraví z nedbalosti (na 161 případů), Usmrcení z nedbalosti (26 případů), Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku (9 případů), Obecné ohrožení z nedbalosti (6 případů). Mezi posledními jsou Násilí proti úřední osobě, Poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti a Opilství (všechny po 1 případu). O více trestných činech se zpráva nezmiňuje.

Pro srovnání možno nahlédnout do zprávy za rok 2019⁴. V tomto období bylo evidováno na 389.950 jednání, kdy z těchto případů 14.300 na trestné činy, což je podíl o velikosti 3,67 % na celkovém počtu. Nejvíce případů bylo kvalifikováno jako Ohrožení pod vlivem návykové látky (9.267 případů), dále pak Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (4.361 případů), Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (423 případů), Ublížení na zdraví z nedbalosti (176 případů), Usmrcení z nedbalosti (32 případů), Obecné ohrožení z nedbalosti (17 případů) a v řádu jednotek Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku (7 případů), Poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti a Opilství (po 2 případech) a Těžké ublížení na zdraví (1 případ).

Jak vidno, lze zaznamenat jistý vývoj v páčání trestné činnosti. Snad za vše hovoří případ Ohrožení pod vlivem návykové látky, kdy počet jednání za rok 2019 několikanásobně převyšuje jejich počet v roce 2018.

Ve vztahu k těmto zprávám nutno dodat, že údaje v nich uvedené jsou pouze orientační, nezohledňují výsledky řízení o opravných prostředcích. Do těchto statistik bylo zahrnuto každé

³ MINISTERSTVO DOPRAVY. *Informace o stavu bodového systému v České republice, Přestupky a trestné činy. Rok 2018.* mdcz.cz [online]. © 2019 Ministerstvo dopravy ČR [cit. 16. září 2019]. Dostupné na: [https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-\(3\)/Zprava-B-Prestupky-a-trestne-ciny-2018.pdf.aspx](https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-(3)/Zprava-B-Prestupky-a-trestne-ciny-2018.pdf.aspx).

⁴ MINISTERSTVO DOPRAVY. *Informace o stavu bodového systému v České republice, Přestupky a trestné činy. Rok 2019.* mdcz.cz [online]. © 2020 Ministerstvo dopravy ČR [cit. 12. března 2020]. Dostupné na: [https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-\(4\)/Bodovane-prestupky-a-trestne-ciny.pdf.aspx](https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-(4)/Bodovane-prestupky-a-trestne-ciny.pdf.aspx).

rozhodnutí, které v daném roce nabylo právní moci. Tato skutečnost jim však neubírá na schopnosti poskytnout úvodní vhled do této problematiky.

V rámci této práce se zabývám otázkou dokazování v těchto trestních věcech, konkrétně znaleckým dokazováním a možnostmi procesního řešení se zaměřením na využívání odklonů.

Jde-li o **znalecké dokazování**, nejspíše nebude trestní věc, ve které by na nějaké nedošlo, alespoň drobného rozsahu. Z poskytnutých soudních spisů se snažím abstrahovat, kterých odvětví a oborů v rámci znaleckého zkoumání je při řešení trestných činů v dopravě užíváno. Samozřejmě nelze paušalizovat na všechny možné případy, už z důvodu množství představitelných scénářů a potřeb soudního řízení, ale také mých omezených zdrojů poznání. Dále se zabývám otázkami, které jsou znalcům kladeny, a snažím se z mě dostupných soudních spisů vytáhnout otázky, kterých je pro to které odvětví a obor znaleckého zkoumání užíváno, respektive shodnost jejich obsahu. Nakonec se v rámci této části zabývám znaleckým posudkem v kontextu ostatních důkazů v řízení, jakou váhu mu soudy přikládají a otázkou shody závěrů znaleckého posudku s rozhodnutími.

V části věnující se užívání **odklonů** soudy se konkrétně věnují podmíněnému zastavení trestního stíhání⁵. Stranou ponechávám podmíněné odložení podání návrhu na potrestání a narovnání. Zabývám se podmínkami, za kterých je možné přistoupit k užití odklonů a jejich naplnění z pohledu soudů.

Než přistoupím k hlavní části této práce, považuji za nutné uvést, že primárním pramenem pro mne je obsah soudních spisů 8 soudů⁶ z několika let zpětně. Vždy se jedná o trestní věci, které jsou pravomocně skončeny. Mým cílem není jen náhled zákona a odborné literatury na odborné vyjádření a znalecký posudek jako jedny z důkazních prostředků, které soud provádí. Chci se pokusit o vnesení praxe do této problematiky v kontextu tématu práce, budu se zabývat způsobem zapojení znalců v trestním řízení, obory a odvětvími ze kterých jsou soudní znalci přibíráni a otázkami, které jsou znalcům z konkrétních oborů a odvětví pokládány ke zkoumání a zodpovězení a chci se pokusit abstrahovat otázky obsahově společné.

Obdobně chci postupovat v případě části „procesní řešení“, kde se chci zabývat problematikou aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání v kontextu trestných činů v dopravě. V této části chci rozebrat naplnění předpokladů nutných k aplikaci odklonu vnést do této záležitosti

⁵ Ustanovení § 307 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu (dále jen „trestní řád“).

⁶ Okresního soudu v Českém Krumlově, Obvodního soudu pro Prahu 1, Obvodního soudu pro Prahu 2, Obvodního soudu pro Prahu 5, Okresního soudu v Hradci Králové, Okresního soudu v Olomouci, Okresního soudu v Prostějově a Okresního soudu v Ostravě.

praktický vhled, jak postupují české soudy, v jakých případech mají ten který předpoklad za naplněný.

Příslušné části této práce nelze brát jako shrnutí faktického stavu o průběhu dokazování, hodnocení důkazů a rozhodování soudů. To ani není cílem této práce. Touto prací se na základě nasbíraných, v celkovém objemu soudních rozhodnutí zanedbatelných vzorků chci pokusit poskytnout prvotní vhled do těchto záležitostí, neboť mnou zvolenou oblast zkoumání považuji pro mne za zajímavou a bohužel až nedílnou součástí dnešní doby. V žádném případě se nesnažím hodnotit postupy či rozhodovací činnost orgánů činných v trestním řízení,

Kompletní seznam soudních spisů, které jsou hlavním zdrojem této práce, je uveden v závěru seznamu zdrojů. Zároveň za účelem splnění povinnosti mlčenlivosti spisy konkrétních soudních věcí nejsou v textu citovány.

V obou částech práce budou vynechány obecné výklady či pojmové vymezení, mám za to, že pro účely této práce jsou dostatečně vymezeny ve druhé kapitole této práce.

Touto prací se chci pokusit zjistit, jak soudy přistupují ke znaleckému dokazování a k samotnému hodnocení znaleckých posudků rozlišeno dle jednotlivých oborů a odvětví znaleckého zkoumání, a dále se chci věnovat otázce, jak soudy u trestných činů v dopravě přistupují k aplikaci odklonů, respektive podmíněného zastavení trestního stíhání, jak hodnotí naplnění jednotlivých předpokladů.

Pro získání podkladů k hlavní části práce byly komplexně prostudovány soudní spisy v seznamu zdrojů uvedených trestních věcí, kdy hlavní pozornost byla věnována znaleckým posudkům, protokolům o hlavních líčeních a samotným rozhodnutím soudů v I. i II. stupni. K rozhodnutím Nejvyššího a Ústavního soudu v těchto věcech nebylo přihlíženo, protože v žádném z případů se opravný prostředek nedotýkal zkoumaných otázek.

Celkový rozsah práce přesahuje maximální povolený rozsah, a to na základě souhlasu vedoucí práce JUDr. Bronislavy Coufalové, Ph.D. a vedoucího katedry trestního práva doc. JUDr. Filipa Ščerby, Ph.D.

2 Vymezení pojmů

V této části uvádím pojmy, o kterých to považuji za vhodné. Ohledně znaleckých posudků a odklonů je uvedeno obecné pojmové vymezení a záležitosti dle mého důležité. Více je o nich pojednáno v hlavní části práce.

2.1 Trestný čin v dopravě, silniční doprava a nehoda, návykové látky

Zákon na žádném místě neupravuje **trestné činy v dopravě**, jedná se pouze o doktrinální označení případů, k jejichž spáchání dochází za určitých specifických okolností.

Pro vymezení pojmu trestného činu postačuje legální definice ustanovení § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“).

Pokud jde o vymezení **silniční dopravy**, můžeme sáhnout opět po legální definici, která ji označuje jako „*souborní činností, jimiž se zajišťuje přeprava osob (linková osobní doprava, kyvadlová doprava, příležitostná osobní doprava, taxislužba), zvířat a věcí (nákladní doprava) vozidly, jakož i přemísťování vozidel samých po dálnicích, silnicích, místních komunikacích a veřejně přístupných účelových komunikacích a volném terénu*“⁷.

Za dopravní nehodu legální definice označuje „*událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu*“⁸. Teorie pak přidává jako znak neočekávanost⁹, provoz na pozemních komunikacích a způsobení následku¹⁰. Samozřejmá je příčinná souvislost.

Silniční dopravní nehody lze různě dělit. Toto však nepovažuji za důležité, odkazuji pouze na literaturu¹¹ a internetové stránky¹².

Scénářů dopravních nehod může být spousta a stejně tomu je i s příčinami dopravní nehody. Tyto lze rozlišovat na objektivní a subjektivní¹³. Mezi objektivní lze řadit skutečnosti pro všechny

⁷ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě.

⁸ Ustanovení § 47 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

⁹ Dána momentem překvapení, náhlostí nehody. Spíše z pohledu ostatních účastníků provozu. CHMELÍK, Jan a kolektiv. *Dopravní nehody*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 184.

¹⁰ CHMELÍK: *Dopravní nehody*... s. 183

¹¹ CHMELÍK: *Dopravní nehody*... s. 184. PORADA, Viktor. In PORADA, Viktor a kolektiv. *Silniční dopravní nehoda v teorii a praxi*. Praha: Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2000. s. 106-107.

¹² POLICIE ČR. *Statistiky dopravních nehod* [online]. Policie.cz, 1. února 2020 [cit. 1. února 2020]. Dostupné na: <<https://aplikace.policie.cz/statistiky-dopravnich-nehod/>>.

účastníky provozu společné, jimi neovlivnitelné (například dopravní a technický stav vozovky, klimatické a povětrnostní podmínky, pohyb zvíře). Subjektivní jsou individuální mající původ v tom kterém účastníkovi provozu (například psychický stav, únava, zdravotní stav, zkušenosti a schopnosti, věk).

Pokud jde o **návykové látky**, trestní zákoník je definuje v ustanovení § 130¹⁴. Návykovou látkou může být pouze hmotný substrát¹⁵.

V případě ostatních látek trestní zákoník vymezuje obecně následky jejich užití. Nejvyšší soud nad rámec legální definice uvádí, že může jít o látky, které „*se běžně používají v průmyslu nebo v domácnosti, např. ředidla, čisticí prostředky, technické kapaliny, léčivé přípravky*“¹⁶. Mezi tyto ostatní látky Nejvyšší soud zařadil mimo jiné Salvinorin¹⁷ či oxid dusný (tzv. rajský plyn), náplně hasicích přístrojů, ředidla¹⁸.

2.2 Princip omezené důvěry

Princip omezené důvěry znamená, že se řidič při provozu na pozemních komunikacích může spoléhat na to, že ostatní účastníci při provozu budou dodržovat pravidla provozu na pozemních komunikacích, pokud z konkrétních okolností nebude vyplývat opak¹⁹.

Tento korektiv je nejvýrazněji uplatňován právě v souvislosti s dopravou. Zakládá se na tom, že každý účastník provozu má znalost právních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích, zejména zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích. Tento zákon ve svých úvodních ustanoveních upravuje obecné povinnosti jednotlivých účastníků provozu s přihlédnutím k jejich povaze. V ustanovení § 3 upravuje základní podmínky účasti na provozu na pozemních komunikacích, v § 4 pak povinnosti společné pro všechny účastníky provozu, a dále pak povinnosti řidiče a zákazy, povinnosti přepravovaných osob, řidiče tramvaje a podobně. V další části, pomineme-li právní úpravu dohledu, přestupků a státní správy, upravuje konkrétní pravidla chování v provozu na pozemních komunikacích.

Byť účastníkem dopravní nehody může být kdokoliv, vždy alespoň jedním z účastníků bude řidič vozidla. V souvislosti s tímto principem a faktem, že každý řidič prošel výukou v autoškolě

¹³ VETEŠNÍK, Pavel a kolektiv. *Dopravní právo*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 355.

¹⁴ Výčet je demonstrativní.

¹⁵ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní zákoník: komentář. I. díl, (§ 1 až 232)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 816 (§ 130).

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005.

¹⁹ POLCAR, Miroslav. *Trestné činy v dopravě na pozemních komunikacích*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. s. 102-103.

skládající se z praktických jízd a výuky výše uvedeného zákona a složil zkoušku odborné způsobilosti, je řidič oprávněn se důvodně domnívat, že tuto potřebnou znalost právních předpisů a způsobů chování v provozu na pozemních komunikacích má každý řidič, a tedy se může spoléhat na chování ostatních řidičů v souladu se zákonem, byť, jak plyne již z názvu tohoto principu, pouze omezeně. Důležitý je dovětek definice tohoto principu: „*pokud z konkrétních okolností nebude vyplývat opak*“.

Je na řidiči, aby řádně vyhodnotil situaci v provozu, chování ostatních účastníků provozu a učinil tomu odpovídající rozhodnutí.

K principu omezené důvěry se vyjadřuje i Nejvyšší soud. Jedním z prvních je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 12. 11. 1963, sp. zn. 7 Tz 43/63, kdy se jednalo o dopravní nehodu způsobenou nedáním přednosti v jízdě při vjíždění z vedlejší pozemní komunikace na hlavní. Soud judikoval, že „*řidič jedoucí po vozovce s předností v jízdě má povinnost přiměřeně snížit rychlost své jízdy, popř. i zastavit vozidlo, vidí-li, že z vedlejší vozovky brozí nebezpečí. Jestliže takové a ani podobné nebezpečí viditelně nebrozí, má uživatel vozovky s předností v jízdě právo spoléhat se, že mu přednost v jízdě bude dána*“. Dále soud podotkl, že „*účelem pravidel silničního provozu je, aby jejich dodržováním byla zajištěna bezpečnost silničního provozu, jednak i jeho plynulost. (...) předpis § 20 vyhl. č. 141/1960 Sb. nelze chápat tak, že od řidiče jedoucího po vozovce s předností v jízdě je nutno vyžadovat, aby při příjíždění na křižovatku bez závažných důvodů reagoval na každé vozidlo příjíždějící po vedlejší vozovce a předvídal již předem různé a to i zcela nespočitatelné situace. Nelze od něho proto vyžadovat, aby bez zvláštních důvodů snižoval rychlost své jízdy, popřípadě své vozidlo i zastavoval jen proto, že na vedlejší vozovce se nachází jiný účastník dopravy. To by totiž nutně vedlo k ztěžování dopravy a k narušování její plynulosti, což by bylo v rozporu s účelem pravidel o silniční dopravě*“.

Dalším rozhodnutím, podstatně důležitějším, je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14. 7. 1981, sp. zn. 3 Tz 20/81, na který Nejvyšší soud odkazuje ve svých nynějších rozhodnutích, vyjadřuje-li se k tomuto principu. Zde uvádí, že „*řidič vozidla, který má přednost v jízdě, není povinen měnit směr nebo rychlost jízdy, jestliže nic nenasvědčuje tomu, že by brozil střet s vozidlem, jež řidič je povinen dát mu přednost v jízdě. Tuto povinnost zabránit tak střetu vozidel má jen tehdy, když včas a na dostatečnou vzdálenost zjistí, že řidič vozidla, který mu má dát přednost v jízdě, svou povinnost nesplnil, popř. si počínal tak, že je zřejmé, že ji nesplní*“.

Ve větších podrobnostech je možno poukázat na rozsáhlou a konstantní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (např. usnesení ze dne 9. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1477/2018, ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 3 Tdo 1286/2018 či ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 861/2016), Nejvyššího správního

soudu (kupř. rozsudek ze dne 28. 8. 2008, č. j. 5 As 32/2008-51 nebo rozsudek ze dne 2. 8. 2006, č. j. 3 As 24/2005-73) i Ústavního soudu (zejm. nález ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15).

Lze uvést, že Ústavní soud často ve svých rozhodnutích, i ve výše zmíněném nálezu dodává, že nelze vyvodit zanedbání potřebné míry opatrnosti jen díky zpětné úvaze, dle které došlo-li ke škodlivému následku (jako je zejména újma na zdraví či životě), je automaticky zanedbána potřebná míra opatrnosti.

Závěrem tohoto bodu si dovoluji poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2012, č. j. 2 As 67/2011-89; nutno však podotknout, že svým výsledkem z rozhodovací praxe nijak nevybočuje. Ve svém odůvodnění soud uvedl, že s ohledem na tento princip platí, že i když žalobkyně splnila své počáteční povinnosti před odbočením vlevo, tak i přesto měla přiměřeně počítat, že jiný účastník může porušit svou povinnost, tedy byt' dala znamení o změně směru jízdy a zpomalila, nemohla se bez dalšího bezpečně spoléhat, že všichni účastníci dodrží své povinnosti, přičemž je bezvýznamná skutečnost protiprávnosti jednání stěžovatele. Toto rozhodnutí tak dle mého poněkud vybočuje z rozhodovací praxe, zejména Nejvyššího soudu, když uvádí, že řidič má částečně počítat s protiprávním jednáním jiného účastníka silničního provozu, byt' sám protiprávně nejedná. Možno ještě podotknout, že rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu je podle mě mírně přísnější, nežli Nejvyššího soudu.

V rámci posuzování trestné činnosti v dopravě je princip omezené důvěry zohledňován nejspíše při hodnocení subjektivní stránky trestného činu jako korektiv jednání obviněného, případně poškozeného.

2.3 Odborné vyjádření

Možnost vyžádání si odborného vyjádření je upravena spolu se znaleckým posudkem v ustanovení § 105 věta první trestního řádu. Tím také právní úprava odborného vyjádření končí. Hranicí mezi vyžádáním odborného vyjádření či příbráním znalce je složitost posuzované otázky. Z textace zákona můžeme dovodit, že odborné vyjádření přichází v úvahu u jednodušších otázek. Je ovšem otázka, kde tato jednoduchost končí a otázka se stává tak složitou, že je nutné příbrání znalce a zpracování znaleckého posudku, na což ale nenalezneme odpověď ani v trestním řádu, ani v odborné literatuře. Je tak čistě na zvážení orgánů činných v trestním řízení, jak vyhodnotí otázku, která má být posouzena a jaký způsob získání informací zvolí.

Podobnost se znaleckým posudkem lze shledat v tom, že k podání jak odborného vyjádření, tak znaleckého posudku užívá osoba svých odborných znalostí.

Samotné odborné vyjádření je stejně jako znalecký posudek listinným důkazem²⁰, podléhá volnému hodnocení důkazů, jako každý jiný důkaz a soud se s ním musí vypořádat.

Značným rozdílem, i dle textu zákona, je otázka výsledku. V případě znalce je tento zpravidla vyslýchán při hlavním líčení či veřejném zasedání soudem. U odborného vyjádření však žádná podobná úprava není. Odborná literatura tak říká, že osobu podávající odborné vyjádření je možno předvolat k výsledku, ovšem tato bude v postavení běžného svědka²¹, byť se bude vyjadřovat k jí podanému vyjádření a bude vypovídat o skutečnostech, které vnímala až po spáchaném činu za užití své odbornosti.

2.4 Znalecký posudek

V rámci trestního řádu je znalecký posudek upraven v ustanoveních § 105 až 111, kde nalezneme postup přibrání znalce k podání znaleckého posudku, způsob jeho přípravy a výslech znalce soudem během hlavního líčení.

Znalecká činnost, práva a povinnosti znalců a další záležitosti jsou upraveny zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který bude s účinností k 1. 1. 2021 nahrazen novým zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Oba zákony upravují mimo jiné postavení znalce a způsob výkonu znalecké činnosti. Upraveny jsou též náležitosti znaleckého posudku, ovšem za nynějších právního stavu je nutno nahlédnout do vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Nový zákon tyto náležitosti již sám obsahuje a jeho úprava je i poněkud rozsáhlejší oproti nynější.

Podaný posudek je důkazem v logickém smyslu slova, znalec své závěry vyvozuje z podkladů na základě logických metod²². Ve znaleckém posudku znalec vypovídá o skutečnostech, které vnímal až poté, co se daný čin odehrál, na základě podkladové dokumentace, v případě soudního řízení trestního vychází zejména z trestního spisu, vlastního vyšetření, ohledání věci či místa. Pro hodnocení zkoumaných záležitostí užívá svých odborných znalostí a zkušeností, které zprostředkovává laické veřejnosti, respektive osobám bez těchto odborných znalostí daného

²⁰ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. I. svazek*, § 1-156. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1571 (§ 105). Srov. FENYK, Jaroslav. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. I. díl* (§ 1-179b). Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 944 (§ 105).

²¹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. I. svazek*, § 1-156. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1571 (§ 105).

²² KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 63-64.

oboru. V tomto směru je i soud považován za laika²³. Posudek se vztahuje vždy ke konkrétním otázkám vyvstalým v rámci konkrétního řízení v konkrétní trestní věci. Jeho závěry nelze používat v jiných soudních řízeních, neboť snad není ani možné, aby vstupní hodnoty pro znalecký posudek byly ve více trestních věcech stejné, přičemž i nepatrná odchylka může znamenat odlišnou odpověď na položenou otázku.

Posudek samotný je listinným důkazem v řízení, přičemž nepožívá vyšší důkazní síly nežli jakýkoliv jiný důkaz soudem prováděný. Při jeho hodnocení soud postupuje v souladu se zásadami trestního řízení, zejména se zásadou volného hodnocení důkazů²⁴. Je možné vyslechnout i samotného znalce při hlavním líčení či veřejném zasedání soudu, což je zároveň i nejčastější způsob provedení důkazu při znaleckém dokazování.

2.5 Odklon v trestním řízení

2.5.1 Pojem

Zákon neobsahuje žádnou legální definice odklonu, jeho postižení se zabývá právní teorie. Komentářová literatura odklony vymezuje jako alternativu ke standardním postupům v trestním řízení, umožňující rozhodnout ve věci bez provedení dokazování v hlavním líčení, tedy jako odklon od standardu, nikoliv odklon mimo trestní řízení²⁵.

Jako východisko lze brát i vymezení JUDr. Zůbka, který shrnuje pojmání odklonů v tehdy dostupných publikacích, kdy jde o sdružení právních norem, „*které orgány veřejné moci mohou uplatnit s cílem, aby trestní věc, u které lze očekávat vynesení odsuzujícího rozsudku, byla při zachování stanovených podmínek projednána a ukončena*“ bez rozhodnutí vyslovující viny a ukládající trest²⁶.

Jako nepříhodnější se jeví vymezení doc. Ščerby, který zohlednil definice R. Whitea a F. Hainese. Odklon je tedy způsob, jak se ve vhodných případech vyvarovat stigmatizace vyplývající z průběhu trestního řízení a odsuzujícího rozsudku, čili jde o metody a opatření, které mají za důsledek odklon údajných pachatelů od formálního řízení v podobě obžaloby, soudu a odsouzení, kdy je nutno připojit znak „mimosoudního vyřízení“ trestní věci ve smyslu možnosti

²³ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009.

²⁴ Srov. ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. I. svazek*, § 1-156. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1602 (§ 109). V podrobnostech možno odkázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. TsF 1/72 nebo nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06.

²⁵ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 606 (§ 290), 667 (§ 307); ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 157-314s)*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3476-3477 (§ 307); SUCHÝ, Oldřich. Odklon v trestním řízení. *Právník*, 1991, roč. 130, č. 3, s. 248; ŠČERBA: *Alternativní tresty...* s. 44.

²⁶ ZŮBEK, Jan. Odklony v trestním řízení a jejich současná i budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, roč. 16, č. 3, s. 53.

aplikace odklonu před samotným rozhodnutím o vině a trestu soudem²⁷. Jde o nástroj, který by měl být využíván jen v případech, kde je větší šance napravit jednak pachatele, ale také narušené vztahy s poškozeným za použití jiného způsobu nežli odsouzení²⁸.

2.5.2 Dělení

V základu lze odklony rozlišovat na odklony v širším a užším smyslu slova.

Jako odklon *stricto sensu* jsou pojímány ty, které představují upuštění od užití trestní sankce²⁹, se kterými jsou spojeny i principy restorativní justice a určitým způsobem působí na pachatele i výchovně³⁰. Přichází v úvahu zejména v případech, kdy ono vzdání se uložení trestu se zdá být efektivnějším prostředkem k dosažení účelu trestního řízení³¹. Do této kategorie lze jistě pojmut podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání³².

Odklonem *largo sensu* se pak rozumí odchylka od standardního trestního řízení spojená s rozhodnutím o upuštění od trestního stíhání, pokud takové rozhodnutí není za dané situace obligatorní³³. Řadí se zde odklony *stricto sensu* a dále pak dohoda o vině a trestu, trestní příkaz či zastavení trestního stíhání. Ohledně způsobů vyřízení věci uvedených navíc však mezi autory nepanuje shoda, zda se jedná o odklon.

V případě **trestního příkazu** jej za formu odklonu považuje JUDr. Sotolář³⁴ bez dalšího. Zdrženlivější jsou prof. Šámal s JUDr. Říhou a Mgr. Stryem³⁵ (dále jen „prof. Šámal a kolektiv“), kteří jej mezi odklony uvádí, ovšem zároveň dodávají, že takto lze činit pouze obtížně, a JUDr. Zůbek³⁶, který řadí trestní příkaz mezi odklony *stricto sensu*, ovšem toto zařazení označuje za neorganické. Naopak doc. Ščerba³⁷ jej z výčtu odklonů vylučuje, neboť má povahu odsuzujícího rozsudku, je jím vyslovována vina obviněného a ukládán trest, jeho účelem

²⁷ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 44.

²⁸ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 178.

²⁹ Tamtéž, s. 180.

³⁰ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 53.

³¹ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 180.

³² ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 59.

³³ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 52; srov. ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 180.

³⁴ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 606, 608 (§ 290).

³⁵ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 179.

³⁶ ZŮBEK: Odklony v trestním řízení... s. 57.

³⁷ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 60-61.

je zejména zrychlení soudního řízení, k jeho vydání není nutná žádná participace stran obviněného (je však nutná jeho pasivita v podobě nepodání odporu proti vydanému trestnímu příkazu), a navíc poškozený se ocitá v horším postavení, než v případě odklonů *stricto sensu*.

U **dohody o vině a trestu** je situace poněkud odlišná. Tuto za formu odklonu považuje opět JUDr. Sotolář³⁸ spolu s Mgr. et Mgr. Kursovou³⁹, JUDr. Zůbek⁴⁰ a i prof. Šámal a kolektiv⁴¹. Opačný názor zastává doc. Ščerba⁴², který argumentuje obdobně jako v případě trestního příkazu, tedy že nedochází k zastavení trestního stíhání, vyslovuje se vina a ukládá se trest, byť v tomto bodu lze spatřovat jistou participaci obviněného, a má povahu odsuzujícího rozsudku.

Nejvíce rozdílných názorů je v případě **zastavení trestního stíhání** dle ustanovení § 172 odst. 2 trestního řádu. Prof. Šámal a kolektiv⁴³ tento institut mezi odklony neřadí, spatřují v něm projev zásady oportunity. JUDr. Stříž⁴⁴, ovšem pouze ve vztahu k písm. c) tohoto ustanovení, taktéž hovoří o projevu zásady oportunity, ale o jeho povaze coby odklonu se však nezmiňuje, z čehož vyvozují, že jej tak nepojímá⁴⁵. JUDr. Sotolář⁴⁶ jej ve svém výčtu odklonů taktéž nezmiňuje. Na druhé straně jej za odklon pojímá doc. Ščerba⁴⁷, a to zejména postup dle písm. c) tohoto ustanovení, mírně odlišně pak JUDr. Zůbek⁴⁸, který za odklon považuje pouze ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, případně pak písm. b) téhož ustanovení.

Vedle tohoto dělení lze uvést rozlišení na 1) prostý odklon, 2) odklon spojený s výchovným působením a 3) odklon se společenskou intervencí.⁴⁹ Obdobně rozlišuje i JUDr. Suchý⁵⁰, který však bod 2) označuje jako „podmíněné upuštění od trestního stíhání“; obsahově je však shodný.

³⁸ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 606, 609 (§ 290).

³⁹ KURSOVÁ, Jana. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: I. díl (§ 1 až 179b)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1307 (§ 175a).

⁴⁰ ZŮBEK: Odklony v trestním řízení... s. 57.

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 179.

⁴² ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 61.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 179.

⁴⁴ STŘÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: I. díl (§ 1 až 179b)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 1281 [§ 172 odst. 2 písm. c)].

⁴⁵ I z důvodu, že jej mezi odklony neuvádí JUDr. Sotolář v DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, jako tomu činí v případě dohody o vině a trestu či trestního příkazu, které jsou stejně jako zastavení trestního stíhání uvedeny na jiných místech zákona.

⁴⁶ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 668 (§ 307).

⁴⁷ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 46, 58-59.

⁴⁸ ZŮBEK: Odklony v trestním řízení... s. 56.

⁴⁹ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 45-49.

⁵⁰ SUCHÝ: Odklon v trestním řízení... s. 251-253.

Ad 1) prostý odklon

V tomto případě dochází k upuštění od trestního stíhání a trestní věc je konečně vyřízena bez následků pro pachatele⁵¹. Tímto způsobem je vhodné vyřizovat věci jen té nejmenší závažnosti. Tomuto nejlépe odpovídá institut onoho fakultativního zastavení trestního stíhání dle ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu⁵².

Ad 2) odklon spojený s výchovným působením

Zde je vydané rozhodnutí pouze mezitímní. Přistupuje výchovný aspekt jakožto projev restorativní justice, na pachatele je výchovně působeno zejména ukládáním určitých povinností⁵³. Typické je stanovení zkušební doby, ve které musí pachatel splnit mu uložené povinnosti, v opačném případě pak trestní řízení dále pokračuje a v závislosti na vážnosti porušení povinnosti pachatelem může být zkušební doba prodloužena nebo v řízení bude pokračováno jako v případě klasického trestního řízení, tedy jakoby odklonu nebylo užito⁵⁴. Tomuto nejlépe odpovídá institut podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání⁵⁵. JUDr. Zůbek⁵⁶ zde řadí výslovně i institut narovnání a odstoupení od trestního stíhání.

Ad 3) odklon se společenskou intervencí

Zde dochází k upuštění od trestního stíhání, po kterém však následuje něco dalšího, kupříkladu projednání věci mimosoudním orgánem⁵⁷. Jeho ztělesnění můžeme nalézt v ustanovení § 172 odst. 2 písm. b) trestního řádu⁵⁸. Dle doc. Ščerby se však více tomuto druhu odklonu přibližuje odstoupení od trestního stíhání, a to zejména ve své podobě napomenutí s výstrahou, kdy je soudu dána možnost přenechat postih na jiné instituci, typicky třeba škole⁵⁹. Právě v tomto lze spatřovat naplnění znaku „společenské intervence“.

⁵¹ SUCHÝ: Odklon v trestním řízení... s. 251

⁵² ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 46; ZŮBEK: Odklony v trestním řízení... s. 56.

⁵³ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 47.

⁵⁴ SUCHÝ: Odklon v trestním řízení... s. 252.

⁵⁵ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 47.

⁵⁶ ZŮBEK: Odklony v trestním řízení... s. 56.

⁵⁷ SUCHÝ: Odklon v trestním řízení... s. 253.

⁵⁸ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 49; ZŮBEK: Odklony v trestním řízení s. 56.

⁵⁹ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 49.

2.5.3 Porovnání podmíněného zastavení trestního stíhání s podmíněným odložením podání návrhu na potrestání

V hlavní části této práce se věnuji zejména podmíněnému zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ponechávám stranou. Ovšem z důvodu silné podobnosti obou ustanovení trestního řádu je možné následné závěry vztáhnout i na podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Na podporu je možno uvést usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 859/2012, ve kterém se soud zabýval jejich podobností z důvodu možnosti postupu dle ustanovení § 307 trestního řádu, byť s tímto nebyl dán výslovný souhlas, který ale byl dán v souvislosti s postupem dle ustanovení § 179g trestního řádu. Nejvyšší soud při srovnání těchto ustanovení neshledal zjevný podstatný rozdíl, naopak uvádí, že předmětná ustanovení jsou prakticky shodného znění, což lze zjistit i ze srovnání ustanovení.

3 Odborné vyjádření

V této části chci pojednat o způsobu jeho zadání, podobě a získání a praktické využitelnosti orgány činnými v trestním řízení.

V rámci trestných činů v dopravě se s odborným vyjádřením lze setkat snad v jediné oblasti – zdravotní stav osob. Takto se však děje zejména v prvotní fázi celého trestního řízení. V drtivé většině případů, kdy je žádáno odborné vyjádření, tak činí policejní orgán. Z nasbíraných vzorků pouze v jediném případě žádal o odborné vyjádření soud, kdy se opět jednalo o zjištění zdravotního stavu osoby (ve vztahu k možnosti její účasti na hlavním líčení).

Ve všech ostatních záležitostech přistupují orgány činné v trestním řízení k zadávání znaleckých posudků.

Od těchto běžných odborných vyjádření nutno odlišovat odborná vyjádření či expertízy odborů kriminalistické techniky a expertiz (dále jen „OKTE“). Jedná se o funkční součást Policie ČR, která je situována snad pod každým krajským ředitelstvím Policie ČR. Jedná se tak o útvar s omezenou místní působností.

Vedle těchto odborů existuje ještě Kriminalistický ústav v Praze. Tento útvar má celostátní místní působnost a orgány činnými v trestním řízení je povětšinou přibírán jako znalecký ústav. Není však vyloučeno, že od něj budou žádána odborná vyjádření.

3.1 Zadání odborného vyjádření

Na rozdíl od znaleckého posudku, který je znalci zadáván formou „opatření“, odborné vyjádření je zadáváno prostou žádostí, která má již ustálenou formu. V zásadě lze shrnout, že kromě obligatorních náležitostí žádosti, jako je uvedení žádajícího policejního orgánu, datum, počet stran či poučení, obsahuje určení osoby, od které je vyjádření žádáno – určuje se buď konkrétní osoba lékaře, nebo zdravotnické zařízení jako celek, uvedení co je žádáno a určení lhůty, ve které má být odborné vyjádření předloženo.

Vyjma případů, kdy je o vyjádření žádáno OKTE, je předmětem žádosti zdravotní stav poškozené osoby. Orgány činné v trestním řízení k jeho získání postupují buď dle ustanovení § 105, § 8 odst. 1 trestního řádu nebo ustanovení § 67 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Obsahem je žádost o „vypracování odborné lékařské zprávy o zranění osoby“. Lhůta poskytovaná k podání vyjádření se nejčastěji pohybuje kolem 14 dnů, lze však nalézt i delší. Ve zkoumaných případech však nikdy nepřesáhla lhůtu 3 týdnů. Myslím, že i ona lhůta 14 dnů

je pro poskytovatele poměrně vstřícná i se zohledněním jejich další pracovní činnosti, neboť se v podstatě jedná o stručný přepis zprávy o vyšetření poškozené osoby.

Poskytující lékař je vždy upozorňován na důležitost podávaného vyjádření, resp. lékařské zprávy, že je důležitým podkladem pro posouzení závažnosti a nebezpečnosti zranění a pro odpovědné posouzení právní kvalifikace.

Takřka obligátní je i prohlášení poškozené osoby, že dává souhlas, aby poskytovatel zdravotních služeb sdělil orgánům činným v trestním řízení informace o jejím zdravotním stavu.

Byť je vyjádření žádáno na základě různých ustanovení, obsahové znění žádosti až na 2 výjimky (které se provedením spolu shodují) mají stejnou podobu. Převažující způsob žádosti je dle ustanovení § 67 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb. Dle mého názoru, i když je žádáno dle různých ustanovení, svou povahou se jedná o odborná vyjádření, už z důvodu, že jde o oblast lidského zdraví. K zodpovězení takových otázek jsou nejlépe povoláni právě lékaři, potažmo zdravotnická zařízení a i kdyby policejní orgán již získal určitou znalost ohledně charakteru zranění, možných následků a léčení, k získání kvalifikované odpovědi jsou potřebné odborné znalosti, které policejní orgán nemá. V tomto směru lze aplikovat i judikaturu uvedenou v souvislosti se znaleckým posudkem v kapitole 2.4, tedy že soud, jako jeden z orgánů činných v trestním řízení je v takových otázkách laikem a tedy i přes určité nabyté znalosti je nutné k zodpovězení otázek odborného charakteru přibrat znalce. Nevidím důvod, proč by se takovýto závěr nemohl vztáhnout i na policejní orgán v souvislosti s odbornými vyjádřeními.

Z tohoto důvodu, ať je o odborné vyjádření žádáno jakýmkoliv procesním postupem, obsahem jde vždy o odborné vyjádření mající povahu dle ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu.

3.2 Podoba, obsah a jeho využití

Pomineme-li obligátní náležitosti jako identifikaci osoby podávající odborné vyjádření, datum a podobně, je vždy nutná identifikace osoby, k jejímuž stavu se lékař vyjadřuje a stručné vymezení způsobu, jak ke způsobeným zraněním došlo. Poměrně typické je strohé konstatování, že ke zranění došlo při dopravní nehodě; lze se však setkat s vymezením rozšířeným například o místo a datum oné události.

Samotná lékařská zpráva má až podobu formuláře; v některých případech obsahuje hlavičku se znakem Policie ČR a identifikací policejního orgánu.

Při sběru podkladů jsem se setkal s otázkami, které cílily na zjištění utrpených zranění, jak byla způsobena, na způsob a dobu léčení, případně hospitalizaci a její trvání, jak a po jakou dobu byl poškozený omezen v obvyklém způsobu života, jaké potíže zranění způsobovalo, jak se projevovaly nebo zda zranění zanechá trvalé následky. Tyto jsou společné všem žádostem, se kterými jsem se setkal. V závislosti na žádajícím orgánu se lze setkat i s dalšími doplňujícími, jako je uvedení nynějšího bodového hodnocení, zda způsob vzniku zranění odpovídá výpovědi poškozeného či jaká doba bude nutná pro zhojení utrpených poranění.

Konkrétní podoba vyjádření kopíruje žádost, včetně formulace a pořadí otázek, což se mezi policejními orgány v závislosti na jejich územní působnosti mírně odlišuje. Setkal jsem se však i se zprávou o vyšetření jako takovou. Z důvodu podoby samotného vyjádření nemám pochybnosti, že otázky výše označené jako společné nalezneme ve všech odborných vyjádřeních napříč státem.

Orgány činné v trestním řízení si jej opatřují zejména ve fázi přípravného řízení. Slouží jim k seznámení se hlavně se zdravotním stavem a způsobenými zraněními osoby poškozené trestným činem, na základě čehož prvotně kvalifikují dané jednání jako konkrétní trestný čin. Tato skutečnost plyne ze samotného znění žádosti o odborné vyjádření, kde orgány činné v trestním řízení zdůrazňují význam poskytnutého vyjádření.

V některých případech se lze setkat i s opakovanými žádostmi o odborné vyjádření ve vztahu k téže osobě, kdy orgány činné v trestním řízení zejména zjišťují progres zdravotního stavu poškozené osoby za účelem hodnocení správnosti kvalifikace jednání osoby podezřelé a potřebě zadání znaleckého posudku. Jelikož je součástí policejního/soudního spisu, může ke stejnému hodnocení posloužit poškozeným, případně i samotné osobě podezřelé za účelem vznášení námitek proti usnesení o změně právní kvalifikace jejího jednání nebo zadání vlastního posudku.

Vedle odborných vyjádření běžných, cílících v těchto případech na zdravotní stav osoby, se lze setkat s žádostmi adresovanými policejním útvarům – OKTE, s čímž jsou spojeny určité odlišnosti. Je-li žádáno OKTE, orgány činné v trestním řízení připojují i z jakého oboru (tímto je vždy kriminalistika) a odvětví (daktyloskopie, genetika) je vyjádření žádáno. Lze zaznamenat i odlišnost ve struktuře této žádosti, kde jsou identifikovány konkrétní stopy, které mají být podrobeny zkoumání a následnému hodnocení, co má být na konkrétní stopě zkoumáno, a dále i popis daného skutku a osoby podezřelé.

Podávané vyjádření má stejně jako žádost ustálenou podobu, což je nejspíše způsobeno tím, že jej podává policejní orgán. Na rozdíl od běžných vyjádření tato rekapitulují, o zkoumání čeho bylo pracoviště požádáno a až poté následují vlastní zjištění. V zásadě jsem se setkal s těmito výsledky:

- nevhodné pro provedení zkoumání,
- neshoduje se s kontrolním vzorkem (typické u daktyloskopických stop, kdy je porovnáván otisk z místa činu a otisk odebraný podezřelé osobě),
- shoduje se,
- shoduje se s otiskem, stopou, zaznamenanou ve sbírce stop č., „identifikace osoby“.

Takto zjištěnou stopu pak OKTE zařazuje do evidence stop.

Spíše než pro kvalifikaci daného činu tkví využití těchto vyjádření v potvrzení či vyloučení přítomnosti nebo působení určitých osob na místě činu, potažmo přímo na těle poškozené osoby⁶⁰.

⁶⁰ Toto hodnocení se však omezuje pouze na zkoumané případy, nejvýše na trestné činy v dopravě obecně, v případě jiného druhu trestné činnosti kombinovaného s jinými odvětvími zkoumání by jistě bylo možné dospět k jinému hodnocení.

4 Znalecký posudek

V této kapitole bude nejprve rozebrán způsob zapojení soudních znalců do trestního řízení, ve stručnosti bude pojednáno o podobě znaleckého posudku, o jednotlivých znaleckých oborech a odvětvích, ze kterých jsou znalci přibíráni v kontextu trestných činů v dopravě a dále podkapitola o otázkách kladených znalcům. V závěru této kapitoly se chci pokusit vyzjistit způsob hodnocení znaleckých posudků soudy při dokazování a jejich rozhodování.

4.1 Přibírání znalce

Trestní řád tuto otázku upravuje v ustanovení § 105 a § 110⁶¹, k zapojení soudního znalce do řízení dochází „opatřením“. Právní předpisy toto rozhodnutí nijak podrobněji neupravují, dokonce jej ani jako formu přibírání znalce nepředepisují. Ani odborná literatura⁶² se opatřením nezabývá, pouze jej konstatuje jako podobu rozhodnutí o přibírání znalce a shrnuje jeho náležitosti (identifikace přibírajícího orgánu, datum, věc, otázky, lhůta, poučení).

Ohledně požadavků na osoby znalců, potažmo na znalecké ústavy, odkazují na příslušnou právní úpravu⁶³ a literaturu⁶⁴.

Rád bych se chvíli věnoval samotným osobám znalců. Samotní znalci (ústavy) jsou vybíráni ze Seznamu znalců a tlumočnicků⁶⁵, kdy není předepsán postup volby osoby znalce. Tak jako v jiných oblastech spolupráce, i mezi soudními znalci a orgány činnými v trestním řízení lze spatřovat vyvinutý pracovní vztah. Zkrátka příslušné orgány činné v trestním řízení již za dobu své činnosti vědí, se kterými znalci se jim dobře spolupracuje a u kterých jsou spokojeni s jimi odváděnou prací. Tito pak jsou přibíráni opakovaně⁶⁶.

⁶¹ Zde se jedná o posudek znaleckého ústavu.

⁶² FENYK, Jaroslav. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. I. díl (§ 1-179b)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 945 (§ 105). ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. I. svazek, § 1-156*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1574 (§ 105 odst. 1).

⁶³ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících; vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících; Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabude účinnosti 1. 1. 2021.

⁶⁴ Např. ŠEVČÍK, Petr, ULRICH, Ladislav. *Znalecké právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, 374 s., nebo KRČÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 332 s. DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 205 s.

⁶⁵ V případě soudních znalců dostupné na:

<[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=4](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm&Seq=4)>. V případě znaleckých ústavů dostupné na:

<<http://datalot.justice.cz/justice/znust.nsf/abcd?OpenView&Start=1&Count=1000&Collapse=3#3>>.

⁶⁶ Toto nemohu tvrdit se 100% jistotou, vycházím z vlastní zkušenosti, hovorů s orgány činnými v trestním řízení a ze skutečnosti, že náhoda, kterou by mi byly soudy předloženy spisy věcí, ve kterých znalecké posudky podávaly stejné osoby, je dle mého nízká.

Na rozhodování o tom, který ze zapsaných znalců bude přibrán, se významně podílí čas jak orgánů činných v trestním řízení, tak samotných znalců.

V případě **orgánů činných v trestním řízení** je tento spolurozhodující faktor silný v případech zkrácených přípravných řízení⁶⁷, které je nutno ukončit v zákonem stanovených lhůtách. V podstatě tak v těchto případech přichází v úvahu znalecké posudky v jednodušších záležitostech a také méně náročné rozsahem a obsahem pokládaných otázek. Dle mého názoru by se mohlo jednat zejména o toxikologické rozborů biologického materiálu co do přítomnosti alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek v případě Ohrožení pod vlivem návykové látky, byť v takových případech k takovému rozboru dochází spíše v rámci lékařského vyšetření na základě dobrovolného podrobení se odběru krve ke zkoumání přítomnosti a množství návykových látek v krvi bezprostředně poté, co vyvstane podezření ze spáchání takového činu po provedení orientační dechové zkoušky ke zjištění přítomnosti alkoholu v dechu⁶⁸ nebo orientačnímu vyšetření na přítomnost omamných a psychotropních látek⁶⁹. I tak je ale časový prostor poměrně úzký a pro přibrání pro orgány činné v trestním řízení osvědčeného znalce nebývá dostatečný prostor, a tedy přibírají momentálně nejméně vytiženého znalce daného oboru. Samozřejmě je možné prodloužit lhůtu ke skončení zkráceného přípravného řízení státním zástupcem, což by policejnímu orgánu umožnilo přibrání osvědčeného znalce.

Při provádění standardního přípravného řízení není čas tak silným faktorem, je zde větší časový rámec pro získávání důkazů. Nelze však zapomínat na zprávy policejních orgánů dozorujícím státním zástupcům, ve kterých je shrnován dosavadní průběh přípravného řízení a jaké kroky jsou a budou podnikány, kdy se zároveň stanovuje datum předpokládaného skončení přípravného řízení, s možností prodlužování této lhůty ke skončení vyšetřování, což závisí na státním zástupci⁷⁰. V závislosti na významu znaleckého posudku na možný výsledek dokazování, lhůtě pro skončení přípravného řízení, jeho celkové délce a již nashromážděným důkazům je dán prostor pro přibrání osvědčeného či jiného znalce. Dalo by se říci, že po zhodnocení předchozích bodů platí, že čím dříve dojdou orgány činné v trestním řízení k závěru o potřebě znaleckého posudku, tím vyšší je možnost jeho zpracování některým z osvědčených znalců.

⁶⁷ Srov. ustanovení § 179b odst. 4, § 179f trestního řádu.

⁶⁸ Přístroje Dräger různých modelových typů.

⁶⁹ Pomocí DrugWipe S, tzv. papírků či lízátek.

⁷⁰ Takové žádosti a rozhodnutí nejsou součástí soudního spisu, nýbrž spisu Zt, který je veden státním zastupitelstvím vykonávajícím dozor v trestním řízení. Pro srovnání odkazují na pokyn obecné povahy č. 7/2004 nejvyššího státního zástupce ze dne 25. října 2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství.

U **soudních znalců** je podstatná jejich pracovní vytíženost, na čemž se podepisuje i skutečnost, že české znalectví již nějakou dobu hlásí nedostatek znalců⁷¹. Znalec je při své činnosti jistou měrou vázán lhůtami, které mu jsou v opatřeních určeny pro vyhotovení a doručení znaleckého posudku. Pokud orgány činné v trestním řízení zjednodušeně řečeno tolik nespěchají na podání znaleckého posudku, přiberou svého osvědčeného znalce a následně s ním komunikují ohledně lhůty k vyhotovení posudku. Často však dochází k předchozímu kontaktování znalce za účelem zjištění jeho vytíženosti a schopnosti daný posudek v určitém časovém horizontu podat, a až následně dochází k vyhotovení opatření a jeho oznámení znalci.

V drtivé většině případů znalce přibírá policejní orgán, pouze v několika málo případech přibíral znalce soud. Na základě dostupných podkladů si dovoluji zhodnotit, že přibírá-li znalce sám soud, děje se tak zejména ze 3 důvodů:

- při dokazování vyvstala potřeba zodpovědět otázku, která si žádá odborných znalostí, přičemž nebyl vypracován žádný znalecký posudek nebo byl, ale z jiného oboru a/nebo odvětví
- existující znalecké posudky se rozcházejí zcela či v konkrétní otázce a tento nedostatek nelze napravit při jednání soudu konfrontací znalců nebo hodnocením spolu s dalšími důkazy a je třeba vypracovat revizní znalecký posudek, nebo
- dle názoru soudu určitá otázka nebyla v podaném znaleckém posudku zcela zodpovězena a tento nedostatek nelze napravit při jednání soudu nebo během dokazování vyvstala další otázka, která znalci nebyla opatřením zadána nebo v posudku zodpovězena a soud požádá znalce o vypracování doplňku znaleckého posudku, ve kterém takovou otázku zodpoví.

Nyní ve stručnosti ke **lhůtě k podání znaleckého posudku**. Tuto zákon nikterak nevymezuje, její stanovení je v dikci orgánů činných v trestním řízení s ohledem na momentální vývoj přípravného řízení, potažmo řízení před soudem, kdy ji uvádí v každém opatření. K jejímu určení

⁷¹ Liší se dle jednotlivých oborů a odvětví. Viz. ŠTEFAN, Václav. *Znalecká obec vymírá, panují dehonestující podmínky, varuje komora. Stát se chystá navýšit odměny* [online]. iROZHLAS, 3. června 2019 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soudni-znalci-pavel-zeman-policie-soudy-vysetrovani-posudky_1906030703_och>. KUČEROVÁ, Tereza. *Soudy ztrácejí znalce. Horší odměny než pro kopáče, teď půlmilionové pokuty*. iDNES, 13. února 2020 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nedostatek-soudnich-znalcu-justice-znalci-ubyvaji-novy-zakon-o-znalcich.A200205_115613_domaci_kuce>. ROSŮLKOVÁ, Jana. *Soudní znalci ztrácejí zájem o obor, nový zákon jim navíc přidá další povinnosti*. ekonom, 26. září 2019 [26. února 2020]. Dostupné na: <<https://ekonom.ihted.cz/c1-66647210-soudni-znalci-ztraci-zajem-o-obor-novy-zakon-jim-navic-prida-dalsi-povinnosti>>. Česká televize ČT24. *Soudních znalců je čím dál méně, poslanci jim chtějí zvýšit odměny a snížit sankce*. ct24.ceskatelevize.cz [online], © Česká televize 1996 – 2020, 11. února 2019 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2730725-soudnich-znalcu-je-cim-dal-mene-poslanci-jim-chteji-zvysit-odmeny-a-snit-sankce>>.

užívají jak konkrétní datum, tak lhůtu. Celkově průměr stanovené lhůty k podání znaleckého posudku ve zkoumaných případech je 35 dnů.

V případě, kdy je stanoveno datum, do kterého je nutno posudek podat, nelze paušalizovat délku lhůty, často vychází z aktuálních potřeb řízení, povětšinou však přesahuje průměrnou lhůtu k podání posudku. Druhou variantou je stanovení konkrétní lhůty, která je shodná ve všech zkoumaných případech v délce 30 dnů, bez ohledu na obor a odvětví.

Možno podotknout, že pouze 1 osoba z řad soudních znalců dodržovala lhůtu, která jí byla stanovena pro podání znaleckého posudku ve všech případech, kdy byla přibírána.

Nemám vědomost o tom, jak je řešeno toto překročení stanovené lhůty. Mám však za to, že tak jako státní zástupce prodlužuje policejnímu orgánu na základě jeho žádosti lhůtu ke skončení přípravného řízení s uvedením skutečností, pro které policejní orgán o takové prodloužení žádá a kterážto komunikace je součástí spisu Zt⁷² u příslušného státního zastupitelství, tak obdobně komunikuje orgán činný v trestním řízení, který opatřením znalce přibíral, s tímto znalcem ohledně lhůty pro podání znaleckého posudku. Domnívám se, že taková komunikace by mohla být součástí spisu příslušného orgánu, stejně jako je součástí soudního spisu v případě, kdy znalce přibírá nebo o doplněk znaleckého posudku žádá soud ve fázi řízení před soudem.

4.2 Obory a odvětví znaleckého zkoumání

Nyní se chci věnovat uvedení jednotlivých oborů a odvětví znaleckého zkoumání a na co se znalci obecně zaměřují.

Až všudypřítomný je znalecký posudek z **oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství**. Znalci zkoumají způsobená zranění, jejich souvislost s dopravní nehodou, potažmo příčinou smrti, došlo-li při nehodě k usmrcení osoby. Takový znalecký posudek je tedy zadáván zejména v souvislosti s trestnými činy Těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti či Ublížení na zdraví z nedbalosti; pitva a s ní spojený posudek je až obligátní v případě Usmrcení z nedbalosti.

V oboru zdravotnictví se lze setkat i s toxikologií či psychiatrií. Znalec z **odvětví toxikologie** je přibíráán snad vždy, je-li některý z řidičů zúčastněných na dopravní nehodě pod vlivem alkoholu či jiným návykových látek. Cílem zkoumání je zjištění jejich přítomnosti a koncentrace

⁷² Viz. pozn. č. 70

v těle posuzované osoby. Setkat se s ním lze zejména v souvislosti s Ohrožením pod vlivem návykové látky⁷³.

Úkolem znalce **psychiatra** je vyšetřením zjistit psychický stav buď pachatele, osoby poškozené či svědka. V závislosti na procesním postavení posuzované osoby se liší i zaměření otázek na znalce.

V kontextu trestných činů v dopravě je velmi relevantním, nikoliv však nejčastějším, **oborem doprava, odvětví silniční a městská**. Řada soudních znalců se specializuje na obě tato odvětví. S tímto posudkem se lze setkat takřka vždy, pokud není příčina dopravní nehody dostatečně zřejmá. Mám za to, že na rozhodnutí policejního orgánu o tom, zda přibere znalce či nikoliv se podílí i přístup zúčastněných osob na celé věci, zejména pokud se účastníci dopravní nehody shodně vyjadřují k průběhu a možné příčině nehody a podezřelý se k činu doznává. Tehdy je také poměrně silná tendence orgánů činných v trestním řízení či úsilí podezřelého vyřešit případ cestou odklonů. Policejní orgány často rozhodují velmi rychle o tom, zda bude znalec přibrán. V některých případech je znalec na místo nehody přivolán co nejdříve, aby sám zhlédl stopy na místě zanechané a označené policejními orgány a konečné postavení vozidel.

Dalším, ovšem poměrně poskrovnu se objevujícím je **obor ekonomika, odvětví ceny a odhady**. Zkoumání v tomto oboru přichází na řadu tehdy, je-li žádána náhrada škody v souvislosti s majetkovou újmou, kdy předmětem hodnocení je vozidlo poškozené při dopravní nehodě. Této oblasti se často věnují znalci z oboru dopravy.

V některých případech lze narazit i na znalecký posudek z **oboru strojírenství, odvětví všeobecné strojírenství**, kdy jeho předmětem je posouzení technického stavu vozidla. Znalec se zde zaměřuje na jednotlivé součásti vozidla, zejména brzdovou soustavu, pneumatiky a řízení. Takový znalec je přibírán hlavně tehdy, je-li vozidlo po dopravní nehodě tzv. na odpis. U „běžných“ dopravních nehod jsem se s jeho přibráním nesetkal, usuzuji však, že jeho přibrání by bylo záhodné, pokud by policisté při šetření dopravní nehody na místě zjistili nebo pokud by řidič vozidla uplatnil technickou závadu jako možnou příčinu dopravní nehody a cílem znaleckého posudku tak by bylo potvrzení či vyvrácení existence závady na vozidle. S tímto posudkem se lze setkat v případě jakéhokoliv trestného činu, vyvstane-li potřeba zodpovědět takovou otázku. Tento obor znalci při volbě své specializace často kombinují s oborem doprava, odvětví silniční a městská.

⁷³ Je-li orientační dechovou zkouškou zjištěn objem alkoholu ve vydechovaném vzduchu nad 1 promile. Dechová zkouška je totiž pouze orientačním vyšetřením, v měření je vždy přítomna odchylka nebo může nastat chyba přístroje, kdežto provedení toxikologického vyšetření biologických vzorků je mnohem přesnější, jeho výsledky jsou založeny na vědeckých postupech.

Dovoluji si zde poukázat na jistou nepřesnost policejních orgánů při vymezení oboru a odvětví znalce, který je přibírán. Při sběru podkladů jsem se setkal s vymezením pouze skrze obor, zahrnutím odvětví pod obor a neexistující odvětví, záměny oborů a odvětví, ale i vymezením skrze neexistující obor, jako je např. obor automobilismus, zakomponování specializace jako odvětví nebo spolu nesouvisejících oborů a odvětví. Nepochybuji však, že takové vady je možno považovat za zhojené vymezením osoby znalce pro daný obor a odvětví a pokládáními otázkami.

Doposud bylo pojednáváno o případech, kdy je znalec přibírán orgány činnými v trestním řízení. Trestní řád však umožňuje předložení znaleckého posudku stranou⁷⁴ v řízení. Lze se setkat zpravidla s posudky z **oboru zdravotnictví** a z **oboru doprava**. Pokud jde o posudky z oboru **zdravotnictví**, takové povětšinou předkládají poškození, kteří uplatňují svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy⁷⁵ za zranění způsobené jednáním obviněného spočívající v náhradě bolestného a případně (v závislosti na délce trestního řízení a způsobených zraněních) náhradě za ztížení společenského uplatnění. Jedná se o **odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví**. Východiskem pro znalce je jednak zdravotní dokumentace poškozené osoby, znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, který byl žádán orgány činnými v trestním řízení, údaje uvedené poškozenou osobou (zaměstnání či jiná činnost, koníčky, sportovní vyžití, jeho vnímání omezení způsobeného zraněním a jeho léčením, následky) za použití metodiky Nejvyššího soudu⁷⁶, na jejímž základě vypočte bodové hodnocení, stanoví výši náhrady a zohlední případné další faktory. V podrobnostech odkazuji na tuto metodiku.

V případech posudků z **oboru dopravy**, k jejich předložení přistupuje zpravidla obviněný, kdy se snaží poukázat na jiné možné závěry, ať již se zohledněním dalších faktorů či vyjitím z jiných vstupních údajů. Jeho zadání a předložení bude obviněný zvažovat povětšinou až poté, co se seznámí s obsahem znaleckého posudku zadaným orgány činnými v trestním řízení, tento si vyhodnotí a zváží možnosti pro své dokazování. Byť jsem se s touto situací setkal pouze jedenkrát, z důvodů logiky a hospodárnosti si dovoluji tvrdit, že postup obviněného bude zpravidla takový.

⁷⁴ Ustanovení § 110a trestního řádu.

⁷⁵ Ustanovení § 43 odst. 3 téhož zákona ve spojení s ustanoveními § 2910 a 2956 a následující občanského zákoníku.

⁷⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. Cpj 14/2014, Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku).

4.3 Otázky kladené znalcům dle oborů a odvětví

Nyní se pokusím vytáhnout z jednotlivých opatření otázky, které jsou znalcům kladený ke zkoumání a zodpovězení, a zároveň jsou obsahově shodné napříč zkoumanými soudními spisy.

Již teď uvedu otázku, která je společná všem opatřením, lhostejno z jakého oboru a odvětví. Bývá nadepsána různě, obsahově ji však lze vymezit jako další zjištění či sdělení znalce vztahující se ke zkoumané záležitosti a mající význam pro posouzení jednání pachatele nebo rozhodnutí ve věci. Tato otázka je zpravidla uváděna jako poslední a představuje jakýsi sběrný bod pro další vyjádření znalce k dané věci, pokud by snad zadávající orgán určitou otázku opomněl ve svém opatření nebo by o její zodpovězení nepožádal v opatření doplňujícím opatření původní, avšak odpověď na ni vyplývá ze znalcem provedeného zkoumání a obsahově nebo pro zachování logické skladby a přehlednosti ji nelze zařadit do odpovědi na přímo položenou otázku.

Řekl bych, že je však až pravidlem, že znalec v odpovědi na tuto otázku uvádí, že nemá žádných dalších zjištění. Výjimku však tvoří znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství v případech přeživšího poškozeného, kde znalec často uvádí bodové hodnocení pro stanovení náhrady bolestného, pokud mu taková otázka není položena přímo.

4.3.1 Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství

Tuto část lze ještě rozdělit ve dvě, a to na případy trestného činu Usmrcení z nedbalosti, kdy je součástí opatření nařízení pitvy zemřelé osoby, a na ostatní případy, kdy dojde „pouze“ ke zranění a cílem je hlavně zjištění jejich rozsahu, vážnosti a způsobu vzniku.

Nejprve tedy k případům, kdy je nařizována **pitva**. Odlišností od ostatních případů je už to, že je nutno přibrat 2 znalce⁷⁷ a opatření obsahuje výslovné nařízení⁷⁸ k provedení pitvy mrtvolý. Samotná pitva je prováděna na lékařských fakultách nebo v jiných zdravotních ústavech.

Kladené otázky jsou poměrně uniformní, žádné obsahové odlišnosti zde nelze shledat, až na 2 výjimky v celkové podobě, ke kterým se dostanu později.

První otázka je poplatná charakteru opatření v tomto případě, neboť obsahuje nařízení k provedení vnější a vnitřní prohlídky mrtvolý osoby a popisu veškerých zjištěných zranění, stáří těchto zranění a popis stavu vnitřních orgánů, včetně patologických změn. Lze se setkat i s rozšířením o sestavení pitevního nálezu, provedením vnějšího popisu těla a jeho měření.

⁷⁷ Ustanovení § 105 odst. 4 trestního řádu.

⁷⁸ Ustanovení § 115 odst. 1 téhož zákona.

Následují otázky na mechanismus vzniku jednotlivých poranění, jejich pořadí, stanovení bezprostřední příčiny smrti, které mohou být i spojeny s jednou z dalších otázek, a to s uvedením, zda pitvou zjištěná zranění jsou v příčinné souvislosti s předmětnou dopravní nehodou a zda smrt nastala v důsledku zranění vzniklého při této dopravní nehodě.

Nedílnou součástí, zejména pro posouzení závažnosti daného jednání pachatele, potažmo míry bezohlednosti jeho počínání je otázka, zda by bylo možné smrt osoby odvrátit. Vedle této obecné možnosti odvrátit smrt, tedy za přispění kterékoliv další osoby, se lze setkat s otázkou, zda by včasná a specializovaná lékařská pomoc poskytnutá na současné úrovni medicíny dokázala odvrátit smrt poškozené osoby. Mohlo by se zdát, že druhá alternativa je pro pachatele příznivější, neboť požaduje zhodnocení možnosti odvrácení smrti při poskytnutí vyššího standardu péče odbornou osobou. Navíc se jedná o pomoc poskytnutou včas, což může, ale zároveň nemusí být pomoc, která byla poškozené osobě v daném případě poskytnuta v konkrétním čase. Záleží však, jak danou záležitost vyhodnotí soud sám, tedy zda a jak zohlední způsob zadání otázky a obsah odpovědi na ni. Třetí možností je posouzení, za jakých okolností a podmínek by bylo možné smrti zabránit.

V polovině zkoumaných případů bylo znalcům nakázáno, aby provedli odběr biologického materiálu, typicky krve. Takto se dělo ze 2 důvodů: (1) pro provedení toxikologického zkoumání za účelem stanovení přítomnosti návykových látek v krvi, jakého druhu a jejich množství, a/nebo (2) za účelem porovnání se vzorkem tkáně či jiného biologického materiálu zajištěným na místě dopravní nehody. Druhý případ se v mém vzorku případů objevil pouze jednou.

Byť je drtivá většina opatření o přibrání znalce strukturovaná do jednotlivých otázek, setkal jsem se i s takovými, která obsahovala pouze jedinou otázku – provedení vnější a vnitřní prohlídky těla zemřelé osoby a sestavení pitevního nálezu – kterou následovalo sdělení, že v případě zjištění spojitosti mezi příčinou smrti a jednáním třetí osoby nebo jiných podezřelých okolností má vyrozumět policejní orgán, který znalce přibral. Byť toto nemá velký vliv na obsah znaleckého posudku v kontextu zbylých případů, je tento způsob zadání poměrně nešťastný a ne příliš vhodný vzhledem k celé věci.

Ve **zbylých případech**, kdy je žádán znalecký posudek z tohoto oboru a odvětví, je cíleno na objasnění obdobných skutečností. Hlavní roli hraje zjištění zranění, která utrpěla poškozená osoba, jejich kvalifikace ze soudně lékařského hlediska⁷⁹ a posouzení mechanismu vzniku těchto zranění a příčinné souvislosti s prošetřovanou dopravní nehodou. Navíc od případů, kdy

⁷⁹ Tato je odlišná od rozlišování újmy dle trestního zákoníku. Setkat se lze s označením jako lehké, středně těžké či těžké zranění.

je nařizována pitva, je kladena otázka, zda a případně jak byla poškozená osoba omezena v obvyklém způsobu života, jaká je obvyklá doba léčení zranění obdobných a jaká je prognóza další léčby a možnost zanechání trvalých následků. Méně často jsem se setkal s přímou otázkou na zjištění délky pracovní neschopnosti poškozené, či zda v souvislosti s dopravní nehodou došlo k poškození důležitého orgánu, což má již samo o sobě vliv na právní kvalifikaci jednání pachatele.

Jde-li o dopravní nehodu, na níž byl účasten řidič motocyklu, je možné narazit na rozšíření o otázku na ochranné prvky, zejména zda měl nasazenou přilbu, jaká zranění s ní utrpěl a jaká by utrpěl, kdyby ji nasazenou neměl, a naopak.

Zajímavostí může být, že v případech, kdy bylo při dopravní nehodě zraněno dítě, je přibírán znalec z **odvětví všeobecná a dětská chirurgie**, ovšem otázky, které jsou znalci kladeny, jsou obsahově zcela totožné s těmi, které jsou zadávány v ostatních případech. Pro tuto shodnost nebyly takové případy vyděleny zvlášť.

4.3.2 Obor zdravotnictví, odvětví toxikologie

S tímto druhem posudků se lze setkat takřka vždy, je-li předmětem řízení trestný čin Ohrožení pod vlivem návykové látky. V takových případech však nemusí docházet k dopravním nehodám, pachatelé mohou být zastaveni příslušníky Policie ČR a po provedení orientační dechové zkoušky, jejíž výsledek je pozitivní či s určitým orientačním výsledkem následuje poměrně rychlý sled postupů a procesních úkonů v přípravném řízení trestním. Samozřejmě nejsou vyloučeny excesy z výše popsaného příkladu v podobě neuposlechnutí výzvy Policie ČR pachatelem a následného pronásledování, které může skončit dopravní nehodou.

Přibírání znalce je dále typické v případech, kdy po dopravní nehodě při provedení orientační dechové zkoušky na přítomnost alkoholu v dechu je výsledek pozitivní, případně kdy z důvodu zdravotního stavu není možné provedení dechové zkoušky, nařizuje policejní orgán rovnou odběr krve za účelem zjištění přítomnosti alkoholu v krvi.

Co nyní bylo řečeno o zkoušce na přítomnost alkoholu, platí i pro orientační zkoušku na přítomnost jiných omamných a psychotropních látek v těle.

Podstatné je, aby takové vzorky a jejich zkoumání bylo provedeno co nejdříve po odběru, neboť takový vzorek má pouze omezenou životnost pro účely takových zkoumání, aby byly výsledky správné a objektivní.

Předmětem zkoumání pro znalce je zjištění z odebraného biologického materiálu toxikologickým vyšetřením stanovit přítomnost léčiv, omamných a psychotropních látek (povětšinou je výslovně uváděn amfetamin/metamfetamin a cannabis) či alkoholu a jejich množství. Další, ovšem neméně podstatnou částí zkoumání je posouzení účinků dané látky při konkrétním množství na lidský organismus v souvislosti s činností, kterou podezřelý vykonával a její nebezpečnost, zda byl podezřelý pod vlivem těchto látek v době spáchání trestného činu a jakým způsobem se tyto látky mohly do těla posuzované osoby dostat. V jednom případě byl znalec požádán o komparaci svých výsledků a výpočtů s vyjádřením/výpovědí obviněného o množství požitých látek.

4.3.3 Obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie

Psychiatrický znalecký posudek může být, jak je naznačeno výše, žádán v souvislosti s posouzením osoby obviněného nebo osoby poškozené či svědka, čemuž je poplatné zaměření otázek na znalce. I přesto však lze vysledovat některé otázky shodné.

V rámci tohoto oboru a odvětví shledávám největší přizpůsobivost co do podoby otázek. Některé jsou jistě společné pro všechny případy, ve zbytku však záleží na prošetřovaném trestném činu, jakým způsobem byla naplněna objektivní stránka tohoto činu a také subjektivní stránka, kde hrají roli jak hlavní, tak i vedlejší znaky.

Z důvodu těchto variací následující výklad rozliším na osobu obviněného a poškozenou a svědka.

Pokud jde o **obviněného**, formulace a rozsah otázek se odvíjí od trestné činnosti, která je prošetřována, což je nejvíce znatelné na případech, kdy se pachatel dopustil určitého jednání pod zjištěným vlivem návykových látek, se otázky příslušně rozšiřují⁸⁰.

Primárním požadavkem na znalce je zjištění, zda obviněný trpěl a/nebo trpí duševní poruchou nebo závislostí, a pokud ano, o jakou duševní poruchu nebo o závislost na jakých návykových látkách se jedná a u obou případů v jakém rozsahu, na které následuje otázka, zda zjištěná porucha či závislost měly vliv na rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného v době spáchání činu. Pravidelná je i otázka na schopnost obviněného účastnit se trestního řízení a chápat jeho smysl.

V této souvislosti je takřka pravidelný i dotaz, zda se pachatel činu dopustil v patickém afektu⁸¹ či patické opilosti⁸².

⁸⁰ Troufám si tvrdit, že v intencích páchané trestné činnosti lze vždy, alespoň u jedné z otázek, spatřovat určité obsahové tendence.

Na znalci je také vyhodnotit, zda je pobyt posuzované osoby na svobodě pro zjištěnou poruchu či závislost nebezpečný, proč a zda je nutný zásah veřejné moci v podobě uložení ochranných opatření v podobě zabezpečovací detence. Ve vztahu k návykovým látkám a možné závislosti na nich bývá přítomna i otázka na možnost uložení ochranného léčení, která se ale nevyskytuje pravidelně.

Prostor je věnován i schopnosti obviněného rozpoznat protiprávnost, případně společenskou nebezpečnost svého jednání v době spáchání činu.

Lze se setkat i s dalšími otázkami různě často v opatřeních zmiňovanými, které buď pouze více konkretizují a rozvádějí otázky výše uvedené, nebo jsou poplatné posuzované osobě či prošetřované věci. Pouze zde příkladmo zmíním otázku na zjištění intelektu obviněného, jeho schopnost správně vnímat prožívanou událost, tuto si zapamatovat a následně reprodukovat.

Jedná-li se o trestnou činnost spáchanou pod vlivem návykových látek, lze se setkat s dotazem, zda byl obviněný schopen bezpečně ovládat vozidlo s ohledem na zjištěnou intoxikaci.

Nyní k osobě **poškozené**. Ve zkoumaných případech jsem narazil na 2 případy, v jednom jde o dítě mladší 15 let, ve druhém o dospělou osobu, čemuž jsou poplatné otázky kladené znalci.

U dítěte byl znalec žádán o zjištění jeho psychického stavu, zjištění možné utrpené duševní újmy, její rozsah, charakter, délku léčení této újmy a možných trvalých následků. Byť nemám žádné srovnání, tak s ohledem na jistou obecnost těchto otázek mám za to, že s obsahově obdobnými, ne-li stejnými, je možné se setkat v dalších případech, kdy bude žádán znalecký posudek na zjištění psychického stavu dítěte.

V případě **dospělé osoby** tato zároveň podávala svědeckou výpověď. Otázky znalci kladené jsou rozděleny na oblast psychiatrie a psychologie. V rámci psychiatrické části se po znalci žádá opět zjištění, zda osoba trpěla/trpí duševní poruchou nebo závislostí a zda je schopna účasti na trestním řízení. Tyto jsou společné i s osobou obviněnou.

⁸¹ „neobyčejně intenzivní afekt (vztek, hněv), na jehož vrcholu dojde ke krátkodobému zákalu vědomí (mráкотnému stavu). V takovém stavu může dojít k nějakému závažnému jednání (vražda, agresivní jednání, sebevražda.), na které chybí vzpomínka. Úplné vymizení rozpoznávacích a ovládacích schopností“. KREKULE, Petr. Některé otázky forenzní psychiatrie ve vztahu k trestnímu právu. *Bulletin advokacie*, 2005, roč. 4, č. 5, s. 26-31. Dostupné na: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembgvpweyk7gvpxgzsgy&groupIndex=0&rowIndex=0>>

⁸² „stav náhle vznikající, většinou po užití malého množství alkoholu, často u osoby v situaci nějakého, byť minimálního postižení (únava, vyčerpání, metabolické postižení, minimální organické postižení centrální nervové soustavy.), chování postiženého je většinou naprosto odlišné od jeho obvyklých projevů a jeho osobnostních charakteristik, vyznačuje se silnou agresivitou a brutalitou a nepochopitelnou motivací. Náhle končí, následuje „terminální“ spánek, na celý interval má postižený plnou ztrátu vzpomínky (amnézie). Jde o stav, při kterém jsou schopnosti rozpoznávací a ovládací plně vymizelé“. Tamtéž.

Dále následují otázky vztahující se k poškozené osobě, kdy si dovolím tvrdit, že jsou poplatné přímo této osobě. Znalec je dotazován, zda poškozená trpí posttraumatickou stresovou poruchou. V souvislosti s ní jsou formulovány další otázky na způsob jejího zjištění, příznaky poškozené, zda se jedná o klasické příznaky či zda některé z takových u poškozené chybí, zda, jak, do jaké míry a jak dlouho je omezena v obvyklém způsobu života a zda tato není pouze předstírána. Protože opět nemám dalšího srovnání, netroufám si tvrdit, že s podobnými otázkami se lze setkat v dalších případech, ovšem odhaduji, že obdobně obsahově zaměřené otázky, v závislosti na konkrétní zkoumané poruše, bude možné nalézt v dalších případech.

Jde-li o psychologickou část opatření, znalec je žádán o zhodnocení intelektu posuzované osoby, schopnost správně vnímat, zapamatovat si a reprodukovat skutečnosti, zdali má sklon zkreslovat výpověď a jak lze hodnotit věrohodnost této osoby. I s těmito otázkami bylo možno se občasné setkat u posudků obviněného, proto mám za to, že mají-li být zkoumány tyto záležitosti, setkáme se právě s takovými otázkami.

Závěrem si dovoluji vyjádřit svou pochybnost ohledně správnosti takového zadání opatření co do části týkající se psychologie, neboť se nejedná o samostatné odvětví ani o specializaci spadající pod psychiatrii. Jedná se však o specializaci spadající pod **obor zdravotnictví, odvětví zdravotnická odvětví různá, specializace klinická psychologie**⁸³. Není mi však známo, zda otázky zařazené v tomto opatření jako otázky z oblasti psychologie, by pod tuto oblast skutečně spadaly, neboť nemám širšího srovnání. Ve zkoumaných případech se nachází i znalecké posudky psychologické, ovšem jsou pro mne matoucí pokládány otázky, které mi obsahově připadají shodně zaměřené, tedy o některých otázkách z posudků psychiatrických bych se mohl domnívat, že se jedná o specializaci psychologie a naopak. Proto jsou takové posudky pojaty pospolu zde.

4.3.4 Obor doprava, odvětví silniční, městská

Nyní k nejdůležitějšímu znaleckému posudku v rámci trestných činů v dopravě. Tak, jako u oboru psychiatrie lze více než u ostatních oborů a odvětví spatřit konkrétněji zaměřené otázky zohledňující osobnost posuzované osoby, i zde vychází část kladených otázek z okolností konkrétních dopravních nehod. Protože k dopravní nehodě může dojít jak mezi vozidly, tak za účasti chodce, budou nyní tyto označeny jako „účastníci“.

Nejprve však k těm obecným, společným otázkám. Hlavním úkolem pro znalce je analyzovat nehodový děj mezi účastníky provozu, který je pak rozveden dalšími otázkami týkajícími se jejich

⁸³ Jako možnost srovnání uvádím příkladmo PhDr. Pavla Krále, Ph.D., soudního znalce, zapsaného u v seznamu znalců u Městského soudu v Praze. Výpis dostupný na:
<<http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/0/799EE92B29359F5AC12584E3005D7F20?OpenDocument>>.

rychlosti, jednak výchozí u každého účastníka určitou dobu před střetem a poté při samotném střetu (tzv. střetová rychlost). Poté následuje hodnocení samotného střetu, kdy má znalec stanovit jednak místo střetu na pozemní komunikaci či jiném místě a kterými částmi se srazili.

Součástí posudků je dále hodnocení jednání účastníků před jejich střetem, jaké měl který účastník výhledové podmínky ze svého vozidla a v této souvislosti určení vzdálenosti a okamžiku, kdy na sebe účastníci mohli reagovat či se poprvé spatřit, s čímž je spojena i otázka posouzení možnosti každého z účastníků odvrátit jejich střet, potažmo jaké okolnosti by musely nastat, aby ke střetu účastníků nedošlo či zda způsob jejich reakce byl v místě, čase a za daných okolností správný a přiměřený.

V neposlední řadě je úkolem znalce i zhodnocení reálnosti výpovědi jednotlivých osob z technického hlediska, kdy znalec hodnotí komplexně veškerá, ke dni vytvoření znaleckého posudku dostupná vyjádření či výpovědi osob a již sám provádí jejich prvotní komparaci, pouze však z hlediska jejich zmíněné technické přijatelnosti.

Dnes je již takřka obligátní součástí takovýchto posudků i provedení grafické počítačové simulace celého nehodového děje s různými jeho variantami v závislosti na v úvahu přicházejících vstupních hodnotách. O této podrobněji níže.

Již ne vždy se vyskytujícím požadavkem je zhodnocení příčin vzniku dopravní nehody z technického hlediska a způsob jízdy jednotlivých účastníků nehody.

V závislosti na okolnostech té které dopravní nehody jsou znalci kladeny další, i podrobnější otázky, často hypotetické. Na příklad pokud by znalec zjistil, že se některý z účastníků v daném místě pohyboval vyšší než dovolenou rychlostí, zda by k nehodě došlo i v případě, že by se tento pohyboval předpisovou rychlostí, nebo v případech dopravních nehod způsobených při předjíždění vozidel může být znalec tážán, zda a odkdy mohl předjíždějícího účastníka spatřit (obdobná situace je v případech, kdy účastník jedoucí vpředu kolony za ním jedoucích vozidel má v úmyslu odbočit vlevo a dojde k nehodě mezi odbočujícím vozidlem a vozidlem předjíždějícím kolonu).

V některých případech se lze setkat i s vyjádřením znalce k funkčnosti a použití bezpečnostních pásů osobou ve vozidle spolu s variantami přicházejícími ohledně bezpečnostních pásů a jejich použití v úvahu.

4.3.5 Obor strojírenství, odvětví všeobecné strojírenství

Znalec za účelem zpracování znaleckého posudku vždy provádí vlastní prohlídku vozidla, neomezuje se pouze na fotodokumentaci policejního orgánu, ta je pouze jedním ze zdrojů pro znalce. Naopak znalec pořizuje svou vlastní fotodokumentaci, často obsáhlejší a nepochybně detailnější. Řekl bych, že policejní fotografie daného vozidla znalci slouží zejména pro možné srovnání a posouzení poškození vozidla dle stavu bezprostředně po dopravní nehodě a při jím prováděném zkoumání, typicky na odstavných parkovištích, protože byť přepravu zajišťuje profesionál, nahodilé či nedbalostní poškození vozidla při nakládce, přepravě a skládce nelze zcela vyloučit.

Primární otázka cílí vždy na zjištění technické závady na vozidle. Setkal jsem se však se třemi možnostmi, a to (1) pouze zjištění technické závady, (2) zjištění celkového technického stavu daného vozidla a zjištění technické závady na vozidle, nebo (3) vymezení na zkoumání technického stavu čeho se má znalec zaměřit.

V případě, že bude objevena technická závada, je znalec dotazován o jakou se jedná a zda taková mohla mít vliv na šetřenou dopravní nehodu.

Jako poslední je znalec žádán o zhodnocení, jestli ji řidič vozidla mohl (včas) rozpoznat, nebo zda pro něj byla naopak náhlá a neočekávaná a s ohledem na charakter technické závady na možnosti řidiče na ni reagovat a zabránit tak vůbec vzniku dopravní nehody.

V jednom případě byla řidičem vozidla uplatněna jako příčina dopravní nehody technická závada. Znalec tak byl výslovně požádán o prohlídku a zkoumání funkčnosti příslušné části a zařízení vozidla.

Závěrem si dovoluji uvést, že znalecký posudek pouze z tohoto oboru a odvětví není příliš typický, neboť povětšinou znalci věnující se silniční a městské dopravě se zabývají také strojírenstvím, podle čehož je také formulováno opatření, kdy je znalci kladena otázka i na posouzení technického stavu vozidla. Tento stav je dle mého zároveň praktičtější pro samotné trestní řízení, protože dochází k úspoře času, neboť znalec z oboru dopravy nemusí čekat na podání posudku znalce z oboru strojírenství, aby případnou zjištěnou technickou závadu pojal do svého posudku.

4.3.6 Obor ekonomika, odvětví ceny a odhady

Taková opatření jsou poměrně stručná, policejní orgán si vystačí i se dvěma otázkami. Nejprve je znalec dotázán, jaká je hodnota poškozeného vozidla k určitému časovému okamžiku, zpravidla ke dni ve kterém došlo k dopravní nehodě a poškození vozidla, a dále v jaké výši vznikla na vozidle škoda.

Znalec se v posudku zaměřuje na vymezení konkrétní specifikace daného vozidla, rozsah jeho poškození a technické hodnoty vozidla po nehodě, z čehož následně vypočítá výši hmotné škody při dopravní nehodě způsobené.

Tak jako v případě znaleckých posudků z oboru strojírenství, i tomuto odvětví a oboru se věnují znalci hlavně se věnující znalecké činnosti v oboru dopravy.

4.4 Podoba znaleckého posudku, specifika určitých odvětví

Na tomto místě se chci ve stručnosti zabývat podobou znaleckých posudků obecně s uvedením jejich specifik v případě některých oborů a odvětví.

V současnosti jsou obsahové náležitosti znaleckého posudku vymezeny ustanovením § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. V rámci nálezové části tak znalci uvádí kompletní výpis podkladů, ze kterých vycházel. Nejtypičtějším a vždy přítomným podkladem je samotný spisový materiál, dále v závislosti na druhu znalecké činnosti vlastní vyšetření posuzované osoby, prohlídka posuzované věci nebo obhlídka místa, na kterém došlo k předmětné události.

V rámci posudkové části znalci již provádí vlastní zkoumání v závislosti na opatřeních vymezených úkolech a její obsah odvisí od konkrétního oboru a odvětví znalecké činnosti. Na konci této části, v závislosti na jejím rozsahu, znalci uvádí určité shrnutí podstatných informací.

Poté následuje závěrečná část (vynechaje znaleckou doložku a další náležitosti posledních stran znaleckých posudků), odpovědi na položené otázky. Její podoba závisí na osobě každého znalce a lze se tak setkat s různými přístupy, od komplexní odpovědi v rámci každé otázky, sdružením vícera otázek k sobě (pokud si jsou obsahově podobné nebo si to žádá odpověď), odkazy na odpovědi u předchozích otázek či uvedením podstatné části odpovědi s odkazem na podrobnosti v posudkové části.

Svým rozsahem se z výše uvedených posudků vydělují posudky z oboru dopravy. Znalci poměrně detailně pracují s vyjádřeními a výpověďmi osob, zejména těch přímo účastných dopravní nehody s korekcí skrze vyjádření svědků nehody, zjištěné a zajištěné stopy, okolnosti na daném místě v čase a podmínky dopravní nehody. Posudková část bývá značně rozsáhlá, popisuje detailně použité vstupní hodnoty, výpočty a s tím související průběh na místě a z toho vzešlé následky. Může se jednat o jeden či několik výpočtů v závislosti na okolnostech každé dopravní nehody. Totéž platí o pláncích a simulacích. Pro hodnocení znalcem té nejpravděpodobnější verze nehodového děje a s ní souvisejícími výpočty a zjištěnými údaji je podstatná tzv. technická přijatelnost. Jde v podstatě o to, zda zjištěné stopy, důkazy a vyjádření svědků, poškozených a obviněných korespondují se znalcem zjištěným možným průběhem nehody.

Možno zde podotknout, že v případech těchto znaleckých posudků se lze nejčastěji z uvedených oborů a odvětví setkat s posudky předloženými stranou řízení – obviněným. O možných důvodech pojednám v následující podkapitole v příslušném oddílu.

Součástí většiny posudků jsou i přílohy, které se různí opět dle oborů a odvětví. Velmi obsáhlé bývají přílohy posudků z oboru dopravy, jejichž součástí jsou různě rozsáhlé výpočty rychlostí a dalších faktorů majících vliv na posouzení předmětné nehody, často s různými vstupními hodnotami, snímky výhledových poměrů jednotlivých účastníků nehody variantně pro různé vstupní hodnoty nebo grafickou analýzu průběhu nehodového děje, ve které bývají znázorněny jízdní dráhy jednotlivých účastníků nehody, místo jejich střetu a polohy a postavení vozidel až do jejich konečné pozice. Tato opět může být variantně s různými vstupními hodnotami, povětšinou se však jedná o jedinou grafickou analýzu toho průběhu nehodového děje, který znalci při zkoumání vyplynul jako nejreálnější možný⁸⁴. Možno podotknout, že pro různé vstupní hodnoty vychází znalci výpočty s různými výsledky, kdy v posudku pracuje s takto vzešlým rozptylem, který následně zprůměruje. S různými hodnotami v rámci rozdílu mezi vyššími hodnotami pracuje zejména při otázce možnosti odvrácení střetu jednotlivými účastníky, kdy posuzuje tuto možnost při nejvyšší i nejnižší výpočtem zjištěné rychlosti a v závislosti na tomto výsledku stanovuje maximální rychlost, při které bylo možno střet odvrátit, je-li tázán (vozidla by byla schopna zastavit, bezpečně si vyhnout, dokončit započatý manévra a podobně).

Svým obsahem je specifický i znalecký posudek z oboru zdravotnictví odvětví soudní lékařství v případech, kdy je prováděna pitva mrtvoly. Tehdy je součástí posudku i pitvní protokol, z nějž znalci primárně vychází při zpracovávání posudku. Jeho obsahem je provedení vnějšího ohledání mrtvoly, popis oblečení a jeho poškození, jednotlivých částí těla, viditelných zranění a jejich

⁸⁴ Záleží však na osobě znalce. Někteří tyto podrobné výpočty pojali jako součást hlavní části posudku.

měření. Poté je přistoupeno k vnitřní prohlídce počínaje prohlídkou dutiny lební, přes dutinu hrudní po dutinu břišní. Mimo jiné jsou veškeré orgány zváženy, prohlédnuty a odebrány jejich vzorky k laboratornímu histologickému zkoumání. V průběhu celé pitvy je prováděna fotografická dokumentace, která je také součástí protokolu.

4.5 Hodnocení znaleckého posudku soudem

V této části je mým cílem pokusit se uvést způsob hodnocení znaleckých posudků výše uvedených oborů a odvětví soudem v tom smyslu, jak který posudek vnímá a v jaké míře z něj vychází při svém rozhodování. Pro omezenost rozsahu práce se zde nebudu zabývat obecným výkladem o hodnocení posudků soudy, vymezením hodnotících kritérií, možných vad posudků, jejich odstranění a podobně. V těchto záležitostech odkazuji na příslušné odborné publikace⁸⁵.

Východiskem pro tuto část jsou příslušné znalecké posudky, protokoly z hlavních líčení a veřejných zasedání a rozhodnutí soudů. Pro větší přehlednost budu postupovat po jednotlivých oborech a odvětvích a pokusím se uvést způsob hodnocení daného posudku soudem a jeho vliv na rozhodnutí.

4.5.1 Obor zdravotnictví, odvětví soudní lékařství

Opět bude pojednáno nejprve o posudcích, v rámci nichž byla provedena **pitva**.

Ve většině zkoumaných případů byly tyto znalecké posudky pouze čteny, soud se povětšinou zaměřuje na stručné shrnutí zjištěných utrpěných zranění a patologických změn na orgánech a těle zemřelé osoby, bezprostřední příčinu smrti a otázku její příčinné souvislosti s šetřenou dopravní nehodou, jaký byl mechanismus vzniku utrpěných zranění, zda odpovídá nehodovému ději a jestli bylo možné smrt odvrátit včasným poskytnutím péče, dle položené otázky jakékoliv péče či odborné lékařské. V závislosti na vážnosti utrpěných zranění a jejich rozsahu se však znalci povětšinou vyjádřili i k možnosti odvrácení smrti poskytnutím odborné péče.

⁸⁵ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 214-242. ŠEVČÍK, Petr, ULLRICH, Ladislav. *Znalecké právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 225-230. KRÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce*, 2017, roč. 19, č. 3, s. 15-24. FRYŠTÁK, Marek. Znalecký posudek, jeho význam a hodnocení v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 186-189. MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*, 2010, roč. 42, č. 3, s. 180-195.

Pouze ve třech případech byl předvolán znalec pověřený obhajobou znaleckého posudku k hlavnímu líčení, ovšem ve všech těchto případech byli v souzené věci přítomny skutkové okolnosti vybočující z určitého standardu. Jednalo se o následující:

- (1) Zemřelá osoba zesnula nikoliv bezprostředně po dopravní nehodě, nýbrž po několika dnech hospitalizace v nemocnici. Oním specifikem byl předchozí zdravotní stav zemřelé, která trpěla nemocemi a obecně byla náchylnější na různé infekce, její stav se vyvíjel od počátku hospitalizace provázené komplikacemi, kterým následně podlehl. Znalec byl předvolán z důvodu objasnění příčiny smrti.
- (2) Znalec byl předvolán pro objasnění vlivu konkrétních léčivých přípravků, které zemřelá osoba užívala, na její chování a podrobně se vyjadřoval k účinkům jednotlivých léčiv. Jak znalcem, tak soudem však bylo konstatováno, že takové posouzení je mimo jeho specializaci a k zodpovězení takových otázek je příslušný znalec z odvětví toxikologie, proto se omezil na uvedení obecně známých účinků takových léků z pozice lékaře.
- (3) Znalec doplnil podaný znalecký posudek a vyjadřoval se zejména k doplňovaným skutečnostem a následně odpovídal na dotazy obhajoby s tímto doplněním nesouvisejícími.

Na základě nyní uvedeného si dovoluji shrnout, že soudy respektují závěry znaleckých posudků tohoto odvětví, nijak s nimi nepolemizují a přebírají je plně do svých rozhodnutí. Dost možná je to způsobeno nezbytností konkrétní odbornosti, která absentuje jak u orgánů činných v trestním řízení, tak u osob na řízení zúčastněných a jejich zástupců. I v uvedených případech, kdy byl znalec předvolán k hlavnímu líčení, je zjevné, že tak soud nečiní z důvodu pochybností o závěrech posudků, pouze reaguje na přistoupiší okolnosti (zjištění užívaných léčiv, doplněk posudku v kontextu původního) a potřebu jejich vyjasnění pro řádné zjištění skutkového stavu.

Ani na straně obhajoby neshledávám tendence ke zpochybňování a polemice se závěry znalců, a pokud jde o případ ad (2) a (3), tak podle obsahu otázek cílí na znalce z odvětví toxikologie a psychiatrie, neboť se snaží zjistit míru ovlivnění návykovými látkami a jejich vliv na chování a rozpoznávací a ovládací schopnosti zemřelé osoby, na což také byla upozorňována.

O respektu k závěrům těchto posudků může vypovídat i to, že otázka zranění a příčin smrti není zmiňována v opravných prostředcích.

Nyní k případům, kdy poškozená osoba utrpí jen **zranění**.

I v těchto případech soudy respektují závěry znalců. Jejich předvolání k hlavnímu líčení je o něco častější, nežli v případech výše, opět však předmětem jejich výsledků není polemika s jejich závěry. Setkal jsem se s doplněním informací o vývoji zdravotního stavu poškozené osoby v mezidobí zpracování znaleckého posudku a konaným hlavním líčením v podobě předložení lékařských zpráv s jejich vysvětlením a navázáním na vlastní závěry, a dále pak s otázkami zejména stran obhajoby v případech, kdy poškozená osoba byla ovlivněna alkoholem ohledně jeho účinků na chování a reakce dané osoby v kontextu dopravní nehody, potažmo s otázkami, jak by se změnila odpověď na otázku za použití hypotetických vstupních hodnot.

V rozhodnutích soudů je jim věnován různý prostor, v závislosti na osobě soudce. Lze se setkat se stručným shrnutím utrpených zranění, omezení v obvyklém způsobu života, dobou léčení a prognózou zdravotního stavu, ale i s obsáhlejším popisem, dalo by se říci v podobě převzetí odpovědí na otázky ze znaleckého posudku, rozšířené o otázky a odpovědi položené znalci během hlavního líčení, u nichž to soud vzhledem k věci považuje za vhodné.

Je však možno spatřovat odlišnost v odůvodněních v závislosti na formě rozhodnutí. Je-li rozhodováno rozsudkem, platí výše uvedené. V případech, kdy je rozhodováno trestním příkazem či usnesením o podmíněné zastavení trestního stíhání, část týkající se tohoto důkazu je velmi stručná. Lze se setkat s krátkou informací o vypracování tohoto znaleckého posudku a závěrech ohledně způsobených zranění, ale i s pouhým konstatováním, že posudek byl vyhotoven a proveden jako důkaz.

4.5.2 Obor zdravotnictví, odvětví toxikologie

Na základě zkoumaných případů usuzuji, že předvolání znalce k jednání soudu je poměrně zřídka a k takovému postupu je třeba přistoupení zvláštních okolností, které si žádají bližší vysvětlení, než jak je učiněno v písemném vyhotovení znaleckého posudku. Stejně tak není příliš častá polemika se závěry znalců, neboť tyto vychází z vědeckých postupů a laboratorních zkoumání.

Nutno ovšem podotknout, že znalec je v tomto směru schopen odpovědět, jaká byla koncentrace dané látky v těle osoby v čase zkoumání a na základě vědeckých poznatků tohoto odvětví vypočítá tuto koncentraci v časech žádaných opatřeními, v souvislosti s dopravou se jedná zpravidla o okamžiky před jízdou, v době dopravní nehody a v době odběru biologického materiálu.

Soud tyto posudky povětšinou čte u hlavního líčení a ve svém rozhodnutí uvádí, o jakou látku se jedná, její koncentraci v těle osoby, resp. její krvi a kvalifikaci míry ovlivnění⁸⁶ dané osoby. K širšímu pojednání o tomto posudku se soud přiklání tehdy, jsou-li přítomny další okolnosti, zejména pokud byl znalec předvolán k hlavnímu líčení⁸⁷.

Přesnost těchto posudků lze rozlišit i podle toho, zda je předmětem zkoumání koncentrace alkoholu či jiné omamné a psychotropní látky, přičemž ve druhém případě je výsledek zkoumání podaný znalci značně přesnější, v některých případech stanoví i konkrétní koncentraci látky v krvi. Naopak u alkoholu se lze typicky setkat s tím, že znalec stanoví rozsah jeho možné koncentrace. V takovém případě je povinností soudu postupovat v souladu se zásadou *in dubio pro reo* a přihlížet ke spodní hranici stanovaného rozpětí. Možno podotknout, že výsledek zkoumání znalce může být korigován i výsledky dechových zkoušek na přítomnost alkoholu v dechu, byť jsou pouze orientační, ovšem i tak určitou měrou vypovídající.

Na rozdíl od předchozího znaleckého posudku se zde můžeme setkat i se snahou obviněného zvrátit výsledky tohoto zkoumání ve svůj prospěch, kdy užívá svého práva hájit se všemi dostupnými prostředky. Často se obviněný snaží tvrdit, že výsledek zkoumání v jeho neprospěch je zkreslený např. užitými léky, dobou požití či další konzumací nebo se pokouší přesvědčit soud, že si kupř. své ovlivnění návykovou látkou nezpůsobil sám nebo že neměl vědomost o objemu alkoholu v nápoji a podobně. Takové pokusy jsou však povětšinou neúspěšné a dalším dokazováním vyvrácené, často skrze doplněk znaleckého posudku nebo, je-li znalec přímo přítomen jednání soudu, dotazem rovnou na znalce.

4.5.3 Obor zdravotnictví, odvětví psychiatrie

U těchto posudků je pro soud nejpodstatnější informace, zda obviněný trpěl/trpí duševní poruchou, potažmo jakou nebo závislostí na čem. Otázkou duševní poruchy se soudy zabývají pokaždé, závislostí pouze tehdy, plyne-li z okolností případů, jinak ji ani ve svém rozhodnutí nezmiňují. V této souvislosti pak soud hodnotí vliv poruchy či závislosti na chování a rozpoznávací a ovládací schopnosti pachatele.

Je-li znalec vyslýchán při hlavním líčení, zpravidla se snaží vyzdvihnout to nejdůležitější z posudku. Následně znalci kladené otázky při hlavním líčení cílí spíše na srozumitelnější vyjádření závěrů posudku, potažmo na zjištění shodnosti závěrů s dalšími posudky, typicky z odvětví toxikologie v souvislosti s vlivem návykové látky na chování a schopnosti obviněného.

⁸⁶ Podnapilost, těžká opilost a podobně.

⁸⁷ Ze zkoumaných vzorků se jedná o 2 případy.

Zajímavostí může být, že hodnocení posuzované osoby může sahát i dále do minulosti, kdy je posuzován průběh duševní poruchy, její vývoj v čase, její zvládnutí posuzovanou osobou a případné léčení. Od toho se odvíjí také odpověď na otázku, zda by mělo být uloženo ochranné opatření, potažmo které a v jaké formě.

Jako u výše uvedených posudků, z ničeho pro mne nevyplývá odchylka od závěrů znalce v rozsudku soudu. Snad jen v otázce ochranných opatření, kdy hodnocení znalce má pro soud význam spíše doporučení odborníka nežli berné mince. Soud tedy k názoru znalce v této záležitosti přihlédne, neplyne pro něj však závaznost, byť soud většinou dá na názor odborníka, je-li řádně argumentováno ohledně pozitiv a negativ jednotlivých ochranných opatření a jejich forem.

4.5.4 Obor doprava, odvětví silniční, městská

Nejprve poněkud obecněji. V případě těchto posudků se lze nejčastěji ze zkoumaných setkat s výsledkem znalce při hlavním líčení, někdy i při veřejném zasedání. Domnívám se, že je to dáno tím, že tento obor je všem osobám na řízení zúčastněným nejbližší, neboť každý se nějakým způsobem účastní silniční dopravy, typicky právě z pozice řidiče, se silničním provozem mají určité zkušenosti a závěry znalce pro ně jsou nejlépe uchopitelné a pochopitelné a právě při snaze pochopit závěry znalce či při vnášení vlastního náhledu do této problematiky vyvstávají otázky na znalce a zúčastněné osoby si více dovolí zabřednout do polemiky se závěry znaleckého posudku či se znalcem samotným. Dále to může být dáno i tím, že znalec předkládá důkaz vyjadřující se k samotnému chování řidiče, příčinám dopravní nehody a svým způsobem i k podílu obviněného na ní. Jedná se tak o snad nejméně chtěný důkaz o dopravní nehodě stran obviněného a ona polemika se závěry posudku či se znalcem při jeho výsledku může pro obviněného znamenat legitimní zpochybnění závěrů znalce, snížení jeho hodnoty coby důkazu a příznivější rozhodnutí pro obviněného. V jeho prospěch může hovořit i skutečnost, že do výpočtů znalce vstupuje několik proměnných, v závislosti na kterých může být výsledek zkoumání v různém rozsahu odlišný a mít tak vliv na celkové hodnocení případu a rozhodnutí soudu.

V rámci takových snah obviněného se lze setkat s využitím možnosti předložit znalecký posudek sám. Výhodou takového posudku je už ta skutečnost, že otázky znalci klade sám obviněný, tedy je může formulovat tak, aby pro něj předpokládaná odpověď na ně byla co nejprůhodnější. Samozřejmě znalec má i tehdy povinnost dodržovat veškeré právní předpisy, které jsou spojené s výkonem znalecké činnosti, čili aby takový posudek byl co k čemu, je nutné postupovat

obezřetně a pohybovat se v zákonných mezích a případně umět zadávané vstupní hodnoty zdůvodnit (byť to je primárně na znalci). Obviněný k zadání posudku přistupuje povětšinou až ve fázi vyšetřování, tedy v čase, kdy již měl možnost nahlédnout do policejního spisu, zhlédnout materiály dosud nashromážděné, seznámit se s vyjádřeními případných svědků a poškozených a někdy i se znaleckým posudkem, který byl zadán orgánem činným v trestním řízení. Má tak možnost zhodnotit svou situaci a uzpůsobit tomu i případné zadání znaleckého posudku, které však často zní na posouzení situace jen z pohledu obviněného za použití určitých přijatelných a zároveň pro obviněného prospěšných vstupních hodnot, ať se už jedná o údaje o vozidle, o poměry v místě nehody či o tehdy panující podmínky. K samotnému hodnocení takového posudku později.

V otázce hodnocení posudků soudy je toto snad nejpodrobnější ze zde uvedených případů. Ohledně zkoumaných otázek odkazují výše, které jsou tak, jak jsou vymezeny, tím hlavním společným, co mají znalecké posudky tohoto oboru.

Velice časté je předvolání znalce k hlavnímu líčení, kde kromě stručného shrnutí celého posudku, resp. odpovědí obohacených příslušným vysvětlujícím výkladem z posudkové části, odpovídá na další kladené dotazy. Pro názorné srovnání rozsahu dotazů můžeme vzít protokol z hlavního líčení kterékoliv věci a porovnat jej s protokolem v části výsledku znalce jiného oboru⁸⁸. Tento rozsah příkládám na vrub skutečnosti většího množství vstupních údajů pro vytvoření závěrů znalce, přičemž soud v rámci úsilí o řádné a úplné zjištění skutkového stavu u znalce ověřuje správné pochopení závěrů posudku, případně se dotazuje na možnou změnu názoru znalce v kontextu proběhnuvších výsledků svědků, obžalovaného a případných dalších znalců. Není výjimkou, že soud přistoupí opětovně ke kladení otázek znalci poté, co byl dotazován obžalovaným.

V rámci rozhodnutí soudů je patrné, že se zaměřují zejména na rychlosti vozidel, směry jejich jízdy, samotný mechanismus střetu a možnosti odvrátit střet vozidel a vznik dopravní nehody. Dovolím si tvrdit, že s těmito skutečnostmi se setkáme vždy. Pokaždé však přistupují okolnosti vlastní každému případu, které nepovažuji za vhodné paušalizovat.

Odvažuji se říci, že hodnocení těchto posudků je nejnáročnější ve vztahu k ostatním zde uváděným. Soudy ve svých rozhodnutích uvádí zjištěný průběh dopravní nehody, včetně mechanismu střetu samotného, k čemuž uvádí rychlost vozidel, často dle jednotlivých fází

⁸⁸ Byť nelze moc dobře paušalizovat, odhaduji průměrný rozsah výsledku znalce jiného oboru nežli dopravy na stránku A4, kdežto u znalce z oboru doprava může jít i o několikastránkový dialog.

nehodového děje, relevantní časové úseky a údaje a vzdálenosti. Je tedy nutná velmi konkrétní představa o samotném průběhu.

Samozřejmě ani znalecký posudek v tomto ohledu není všespásný. Bylo by pošetilé tvrdit, že znalecký posudek přinese v každém případě kýženou odpověď, neboť v některých případech ani znalec nemůže podat přesnou odpověď z důvodu nedostatečného podkladového materiálu. S tímto jsem se setkal pouze v jednom případě, ovšem vzhledem na úroveň morálky soudních znalců a předpisy upravující znaleckou činnost usuzuji, že i v dalších takových případech by znalec postupoval obdobně, tedy by sám uvedl, že nelze přesně odpovědět, že předkládané odpovědi jsou pouze v určité míře pravděpodobnosti, což soud samozřejmě musí při svém rozhodování zohlednit. Je však možné, že při hodnocení veškerých provedených důkazů v souhrnu dospěje soud k závěru, že závěry znalce jsou správné.

Pokud jde o možnou rozdílnost v hodnocení znaleckých posudků zadaných orgány činným v trestním řízení a předložených stranami, ve zkoumaných případech tento vzorek není příliš široký, ovšem v hodnocení soudy jsem vyčetl jedno společné. U znaleckých posudků předložených stranami je pečlivěji hodnoceno zadání otázky, z jakých podkladů vychází odpověď, zda je komplexní, logická a vnitřně nebo v kontextu posudku jako celku nerozporná. Soudy však povětšinou dospívají k závěru, že položené otázky nehodnotí danou dopravní nehodu komplexně⁸⁹, tedy že např. byla opomenuta výpověď některého svědka či poškozeného nebo některé vstupní údaje byly vyhodnoceny jinak, zejména pokud jde o skutečnost, která je pro zahrnutí do výpočtového vzorce vyjádřena určitým koeficientem pro určité situace/vlastnosti (např. přilnavost povrchu komunikace, adheze v závislosti na stavu komunikace a podobně). Takové znalecké posudky bývají většinou u soudů pouze čteny, obžalovaný si předvolání znalce k výsledku povětšinou ponechává jako záložní možnost s ohledem na vývoj dokazování až na další hlavní líčení či na veřejné zasedání před odvolacím soudem. Při hodnocení soudy jim však nebývá přikládána vysoká vážnost, resp. v těch skutečnostech, ve kterých jsou shodné s posudky zadaných orgány činnými v trestním řízení, není důvod jimi dokazovat, takový důkaz je nadbytečný nebo se konstatuje jejich shodnost, přičemž skutečnosti, které jsou odlišně hodnoceny, bývají povětšinou při soudním jednání vyvráceny, v rámci hodnocení znaleckého posudku nesplňují kritéria pro správnost a komplexnost posudku, často takové nekorespondují se zbytkem provedených důkazů.

⁸⁹ Nikoliv snad, že by odpověď na položenou otázku nebyla komplexní.

4.5.5 Obor strojírenství, odvětví všeobecné strojírenství

Jak je naznačeno výše, tomuto odvětví se zpravidla věnují znalci zabývající se zároveň oborem dopravy a v opatření jsou tázáni i na technický stav vozidla v době před nehodou.

V žádném ze zkoumaných případů jsem se nesetkal s tím, že by znalec v případech, kdy byl tento posudek podáván samostatně, byl předvolán k hlavnímu líčení, protože nejspíše žádná ze skutečností, která by zazněla při jednání soudu, by nezměnila jeho závěry. Znalec zkoumá často zdemolované vozidlo a hodnotí, v jakém technickém stavu byly jednotlivé součásti vozidla v době před jeho poškozením či zničením.

Jsou-li posudky podávány samostatně, jsou pouze čteny při hlavním líčení. V případě, že je otázka na technický stav součástí znaleckého posudku z oboru dopravy, záleží, zda byl předvolán znalec k jednání či nikoliv. Pokud ano, v rámci jeho výsledku se soud, státní zástupce i obhajoba věnují části týkající se oboru dopravy a otázka technického stavu je buď zmíněna pouze „na okraj“ nebo je zahrnuta pod odkazem na písemné vyhotovení posudku. V každém případě je však tato záležitost zmiňována v písemném vyhotovení rozhodnutí soudu, není jí však věnován přílišný prostor.

Tato otázka nebývá zejména obhajobou nikterak rozporována. Největší vliv na rozsah posouzení technického stavu má samotný obviněný. Bezprostředně po dopravní nehodě vyšetřované Policií ČR je toho času podezřelá osoba tázána, zda jako možnou příčinu dopravní nehody uplatňuje technickou závadu. V případě, že ano, je tomu uzpůsobena i otázka znalci, tedy aby se mimo běžný rozsah zkoumání zaměřil na fungování i této součásti a soud se s tímto také zvlášť vypořádává nad rámec běžného hodnocení technického stavu.

4.5.6 Obor ekonomika, odvětví ceny a odhady

S takovým posudkem jsem se setkal pouze ve 2 případech. V žádné věci takový znalec nebyl předvolán, byly posudky pouze čteny při hlavním líčení a v rozhodnutí je pouze konstatováno jejich čtení a výše znalcem zjištěné škody. Domnívám se, s ohledem na zaměření takových posudků, že znalce podávající tyto posudky soudy snad ani nepředvolávají k jednání, neboť by to bylo nadbytečné a nehospodárné. Silně totiž pochybuji, že by znalec uvedl něco více, než že se odkazuje na písemné vyhotovení posudku. Stejně tak si myslím, že ani orgány činné v trestním řízení, ani obhajoba jejich závěry nerozporují.

Stejný závěr platí i v případech, kdy je tento obor a odvětví jen jednou z více odborností daného znalce, typicky podávajícího posudek v oboru doprava, odvětví silniční a/nebo městská.

4.6 Závěrem

Dovoluji si tvrdit, že v této práci probírané posudky lze zjednodušeně rozdělit do dvou skupin, a to na posudky, které soud plně respektuje a na posudky, se kterými je poněkud polemizováno.

Dle mého názoru do první skupiny lze zařadit všechny znalecké posudky krom oboru dopravy. Tento respekt ke znaleckým závěrům spatřuji ve skutečnosti, že pro zodpovězení daných otázek je nutná taková míra odbornosti v daném odvětví, že ani soud, který řadu let projednává a rozhoduje obdobné případy, není schopen získat takový přehled v daném odvětví, aby si polemiku dovolil. Samozřejmě v obecnějších otázkách je možné, aby soud došel ke stejnému závěru jako znalec, ovšem oblasti, ve kterých toho schopen není, jsou daleko širší a soud zůstává laikem a pro získání vhledu je odkázán na sdělení od odborníka.

Jsou-li znalci soudem při jeho výslechu kladeny otázky, jde o reakci na skutečnosti nastalé v mezidobí podání znaleckého posudku a konáním hlavního líčení, často se jedná o takové, které vyvstaly až během samotného hlavního líčení prováděním předešlých důkazů a které nevyžadují hlubšího zkoumání a tedy žádosti o vypracování doplňku příslušného posudku a zohlednění nově zjištěných poznatků v odpovědích znalce na dříve položené otázky, ať jednotlivě či ve vztahu k posudku jako celku. Typičtější však je dotazování za účelem zjištění souladnosti závěrů jednoho znaleckého posudku se závěry jiného znaleckého posudku, u nichž by bylo možno shledat obsahově podobné zkoumané otázky.

Určitý vliv na tento respekt ke znaleckým závěrům má i to, že se znalci nepolemizují ani další osoby zúčastněné na řízení⁹⁰.

V případě druhé skupiny, tedy znaleckých posudků z oboru doprava je situace mírně odlišná, dle mého názoru z důvodu širšího spektra vstupních údajů do znalcova hodnocení, vzhledem k čemuž je i provádění důkazu výslechem znalce při hlavním líčení obsáhlejší.

V rozhodnutích soudů je každému z prováděných posudků věnována samostatná část v rámci skutkových zjištění. Jisté hodnocení stran soudu lze pozorovat již z protokolů z hlavních líčení a veřejných zasedání.

Obecně mám za to, že znalecké posudky se u soudů těší vysoké vážnosti a spolehlivosti, zejména u těch zadaných orgány činnými v trestním řízení. Nesetkal jsem se s pochybami o pravdivosti závěrů takových posudků ani při jednáních soudů, ani v jejich písemných vyhotoveních příslušných rozhodnutí. Ve zkoumaných věcech jsem se nesetkal s případem, kdy by soud některý

⁹⁰ Samozřejmě jistě lze nalézt výjimky potvrzující pravidlo.

ze znaleckých posudků a jejich závěrů neuvedl ve svém rozhodnutí, naopak každý zhodnotil a v souhrnu veškerých nashromážděných důkazů při jejich hodnocení ve vzájemné souvislosti je respektoval a z těchto při svém rozhodování vycházel. Nesetkal jsem se s případem, kdy by soud znalecký posudek, jehož zadavatelem byl některý z orgánů činných v trestním řízení, nepojal do svého hodnocení. Při tomto hodnocení důkazů v jejich vzájemné souvislosti soud své odůvodnění komponuje do logicky uceleného celku, v němž se stručně a výstižně vyjadřuje ke všem důležitým skutkovým zjištěním s jejich vzájemnou podporou, případně vyjasňuje, z jakého důvodu upřednostnil ten který důkaz. Je možné se setkat i s hodnocením více znaleckých posudků pospolu, kdy jako příklad lze uvést odvětví toxikologie a psychiatrie ve vztahu k působení návykových látek na chování a jednání obviněného v souvislosti se spáchaným činem, nebo soudní lékařství se silniční a/nebo městskou dopravou ve vztahu ke způsobeným zraněním při dopravní nehodě.

Tímto bych si dovolil tuto část zakončit a nyní přejdu k části týkající se odklonů.

5 Odklony

Byť hovořím o odklonech, nejvíce se chci věnovat **podmíněnému zastavení trestního stíhání**, neboť se jedná o nejvíce užívaný odklon *stricto sensu*, což o něm říká i odborná veřejnost⁹¹, ovšem zároveň podotýká, že v případě trestných činů v dopravě se jedná o nejvíce nevyužitou oblast aplikace. Dle mého názoru se právě jeho užití jeví jako vhodné, myslím totiž, že skýtá velký potenciál zohlednit okolnosti specifické pro tuto trestnou činnost, zejména skrze ustanovení § 307 odst. 2 trestního řádu.

Nejprve chci rozebrat jednotlivé podmínky pro aplikaci tohoto odklonu a následně se budu věnovat zjištění ze studia soudních spisů co do skutkových okolností, při nichž soudy přistupují k aplikaci takového odklonu a naplnění jednotlivých předpokladů.

Považuji za vhodné na tomto místě zopakovat, že závěry ve vztahu k podmíněnému zastavení trestního stíhání lze použít i na podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, zejména co do naplnění předpokladů pod jednotlivými písmeny ustanovení § 179g odst. 1 trestního řádu, ovšem co do zbylých předpokladů (osobnosti pachatele, jeho dosavadního života, okolnostem případu, dostatečnosti takového rozhodnutí) upozorňuji, že k těmto rozhodnutím dochází na úrovni státního zastupitelství, což nebylo předmětem mého zkoumání. S takovou věcí se u soudu lze setkat pouze tehdy, rozhodne-li dozorující státní zástupce o neosvědčení pachatele a bude pokračováno v přípravném řízení ústího k podání návrhu na potrestání či obžaloby.

5.1 Předpoklady aplikace

Zde k jednotlivým předpokladům ve světle odborné literatury a soudní judikatury.

„Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let“⁹². Pro určení, zda v dané věci je možné odklon aplikovat, je nutné správně kvalifikovat jednání pachatele a určit povahu tohoto trestného činu.

K souhlasu obviněného. Naplnění této podmínky napomáhá protokol o výslechu osoby obviněné. Policejní orgány k zaznamenání příslušného úkonu užívají takřka formuláře, který obsahuje poučení mimo jiné i o možných odklonech a jednou z položek formuláře je, zda obviněný souhlasí s postupem dle ustanovení § 307 nebo 309 trestního řádu. V případě,

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 181. ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 2. Část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 10, s. 202.

⁹² Ustanovení § 14 odst. 2 trestního zákoníku.

že by se jednalo o zkrácené přípravné řízení, jedná se o protokol o výsledku osoby podezřelé, která je tázána, zda souhlasí s postupem dle ustanovení § 179g trestního řádu.

Nepředpokládám, že by se orgány činné v trestním řízení obviněného opětovně dotazovali na souhlas s tímto postupem, ovšem nemohu to tvrdit s jistotou, nemám o tom patřičnou vědomost. Ovšem v případech, kdy obviněný má obhájce, tento často zasílá státnímu zástupci, potažmo soudu podání obsahující návrh na užití příslušného odklonu s popisem naplnění jednotlivých předpokladů, včetně opětovného uvedení souhlasu obviněného s takovým postupem. Dospěje-li věc k hlavnímu líčení, soud se povětšinou opětovně obviněného dotáže, zda s takovým postupem souhlasí. Netuším, zda tak činí z procesní opatrnosti nebo z důvodu možné změny postoje obviněného, nicméně takový dotaz je na místě i z důvodu, že obviněný bude jistě poučen o významu příslušného institutu a tedy bude lépe schopen posoudit svoji situaci a udělit informovaný souhlas. Judikatura⁹³ i literatura⁹⁴ vyžaduje, aby souhlas byl jednoznačný, výslovný, nepodmíněný a nesmí vzbuzovat pochybnosti. Krajský soud v Českých Budějovicích ve svém usnesení ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94 uvedl, že „*i když by bylo možno předpokládat, že obžalovaný s podmíněným zastavením trestního stíhání souhlasil, když už takový postup navrhl jeho obhájce, přece jen je třeba mít za to, že Okresní soud se měl obžalovaného na jeho stanovisko dotázat a jeho případný souhlas s takovým postupem uvést do protokolu o hlavním líčení*“⁹⁵. Zcela jistě není nic proti ničemu, bude-li obviněný orgány činnými v trestním řízení dotazován opětovně.

Je možné, že obviněný tento souhlas, zejména není-li v řízení zastoupen, zakomponuje do svého doznání. Není na překážku, že je souhlas obsažen v jiném procesním úkonu obviněného, na příklad v rámci doznání se k činu, ovšem není možné tyto předpoklady zaměňovat⁹⁵. Je nutno pečlivě posoudit obsah daného úkonu nebo podání a zhodnotit naplnění předpokladů, potažmo se pokusit nedostatek odstranit.

K doznání obviněného. Zákon jako požadavek uvádí pouze doznání se k činu, nijak dál jej nerozvádí. Nutností je, aby se obviněný doznal ke všem znakům trestného činu, musí se vztahovat ke všem okolnostem spáchaného skutku⁹⁶, na všechny znaky jeho skutkové podstaty

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1571/2011.

⁹⁴ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 66. SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 679 (§307 odst. 1). ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. svazek, § 157-314s*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3480 (§ 307 odst. 1).

⁹⁵ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 57.

⁹⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.

a musí být podporováno i ostatními důkazy⁹⁷, neboť orgány činné v trestním řízení musí provést důkazy jak v neprospěch, tak ve prospěch pachatele. Pokud by státní zástupce či soud postupoval čistě na základě doznání obviněného a nezohlednil další přítomné důkazy, poruší tak svou základní povinnost.

Na doznání obviněného lze usuzovat i z konkrétního postoje obviněného, který lze vztáhnout na všechny skutkové okolnosti naplňující znaky daného činu tak, jak je uvedeno výše⁹⁸, ovšem v kontextu usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005, dle kterého „doznání obviněného musí být učiněno v rámci jeho výslechu a v souladu se všemi procesními předpisy zachyceno v takové podobě, aby bylo v řízení před soudem použitelné jako důkaz“⁹⁹.

Je záhodno připomenout, že nelze zaměňovat souhlas a doznání obviněného. Byť mohou obsahově i splynout, je vhodné zjišťovat postoj obviněného ve vztahu ke každému z těchto předpokladů zvlášť¹⁰⁰.

K náhradě škody. Jedná se jak o majetkovou, tak o nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem obviněného. Pro možnost řádného posouzení splnění tohoto předpokladu je nutné stanovit charakter způsobené újmy a v tomto směru zkoumat její rozsah, jednak z důvodu, že takové zjištění umožňuje posoudit stupeň nebezpečnosti jednání obviněného pro společnost¹⁰¹, a pak v kontextu tohoto odklonu pro posouzení, zda obviněný skutečně nahradil způsobenou škodu¹⁰².

V rámci trestných činů v dopravě se typicky setkáme s majetkovou újmou v podobě škody na vozidle, věcech či oblečení, potažmo s následnými škodami s nehodou souvisejícími. S nemajetkovou újmou se setkáme v případě přeživšího poškozeného zejména v podobě bolestného, které je schopen stanovit lékař skrze bodové ohodnocení. Navíc tak často činí přibraný soudní znalec, ať již mu je taková otázka položena přímo nebo bodové hodnocení uveden ve svých dalších zjištěních důležitých pro posouzení dané věci. V případě ztížení společenského uplatnění je situace poněkud odlišná, protože je nutné vyčkat ustálení zdravotního stavu poškozeného, což může nastat v průběhu trestního řízení či nikoliv, navíc je otázkou, zda v tomto směru poškozený stihne vznést svůj nárok na náhradu škody vůči soudu. Často tak bývá

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013. Srov. ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek*, § 157-314s. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3480 (§ 307 odst. 1).

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013.

⁹⁹ Typicky půjde o protokol o výslechu osoby podezřelé, resp. obviněného, potažmo o protokol o hlavním líčení či veřejném zasedání.

¹⁰⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

¹⁰¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni sp. zn. 9 To 9/98.

¹⁰² Rozhodnutí téhož soudu sp. zn. 8 To 177/1998.

náhrada za ztížení společenského uplatnění žalována separátně v civilním soudním řízení. Pokud by se však jednalo o poškozené ve smyslu pozůstalých, setkáme se s jejich nemajetkovou újmou v podobě náhrady za jejich utrpení. Dle občanského zákoníku¹⁰³ mají poškození nárok na náhradu i při zvlášť závažném ublížení na zdraví, ovšem s nárokováním si náhrady v rámci adhezního řízení jsem se setkal pouze v případech, kdy došlo k usmrcení osoby.

Nutné také je, aby škoda byla nahrazena **všem** poškozeným, respektive těm, kteří svůj nárok na náhradu škody vůči soudu řádně uplatnili. V opačném případě totiž nedojde k naplnění tohoto předpokladu, a pokud nepřistoupí další okolnosti, nebude možné tohoto institutu použít.

Náhrada škody se poskytuje v penězích. Byť je v obecné rovině představitelné, aby obviněný škodu nahradil i jinými způsoby než zaplacením peněžité částky, v souvislosti s trestnými činy v dopravě si to lze představit jen s obtížemi, respektive s takovým řešením jsem se nesetkal. I z důvodu, o němž je pojednáno níže, v rámci jiných opatření k náhradě škody.

Náhrada škody plně a přímo obviněným je tím nejideálnějším způsobem, jak tento předpoklad naplnit. Plná náhrada znamená okamžité splnění předpokladu a je tím možno celkově rozhodovací proces o možnosti podmíněně zastavit trestní stíhání urychlit a svým způsobem přispět i k hospodárnosti trestního řízení. K bližšímu výkladu o náhradě škody si dovoluji odkázat na odbornou literaturu¹⁰⁴.

Možností je uzavření **dohody** s poškozenými. Tento způsob je praktický zejména pro obviněného, neboť dohoda zřídka bývá zhmotněnou deklarací plné náhrady škody a často je přistupováno ke smluvení plnění ve splátkách. Sjednání dohody o náhradě škody může být pro obviněného zajímavé i po finanční stránce, neboť obsah této dohody je individuálně sjednáván stranami této dohody, čili je možné, že si sjednají náhradu částky nižší než stanovené např. znaleckými posudky.

Pro poškozeného tento způsob nepředstavuje zadostiučinění srovnatelné s jednorázovou plnou náhradou, ovšem taková dohoda je běžnou soukromoprávní smlouvou, která při dodržení příslušných ustanovení občanského zákoníku bude platná, účinná a tedy i soudně vymahatelná. V případě uzavření dohody obviněného s poškozenými rozhodující orgán ukládá obviněnému povinnost v průběhu zkušební doby tuto splnit a škodu nahradit. Pokud tak neučiní, nabízí

¹⁰³ Ustanovení § 2959 občanského zákoníku.

¹⁰⁴ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 679 (§307 odst. 1). ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek, § 157-314s*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3480 (§ 307 odst. 1), případně KUČERA, Pavel. K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 4, s. 11-26.

se možnost rozhodnout o neosvědčení se obviněného, který tak nedosáhne na výhody skýtající se v tomto způsobu vyřízení věci. Obviněný je takto k náhradě škody motivován.

Dohoda se může týkat jak náhrady újmy, tak bezdůvodného obohacení, přičemž musí z ní být „*patrné, mezi kým je uzavírána, jaké nároky poškozeného a z jakého titulu řeší a jakým způsobem jsou vypořádávány. Pokud má být podle ní plněno v penězích, je nezbytné v ní specifikovat, v jaké měně a zda se tak má stát jednorázovou platbou a částečně ve splátkách*“¹⁰⁵. Při hodnocení tohoto bodu je nutno i prokázat její uzavření, nelze se spokojit pouze s jednostranným tvrzením¹⁰⁶, tím spíše obviněného.

K jiným opatřením k náhradě škody. Již z dikce ustanovení dovodíme, že se jedná o opatření odlišné od okamžité plné náhrady škody či dohody o této náhradě. Aby byl tento předpoklad v této podobě naplněn, musí přijaté opatření poškozenému poskytovat podobnou míru jistoty uspokojení jeho nároku jako dohoda o náhradě škody¹⁰⁷. Literatura¹⁰⁸ příkladmo uvádí jednotlivá opatření, skrze která lze tento předpoklad naplnit, přičemž vychází z judikatury. Jedná se o složení částky do úschovy ve prospěch poškozeného¹⁰⁹, oznámení pojistné události a poskytnutí součinnosti pojišťovně k její náhradě¹¹⁰ nebo podání insolvenčního návrhu a následné kroky k uspokojení nároku poškozeného¹¹¹ (v podrobnostech odkazují na uvedená rozhodnutí soudů).

U trestných činů v dopravě se typicky setkáme právě s nahlášením pojistné události pojišťovně, která poskytne plnění z titulu povinného ručení obviněného, kdy následné vyrovnání mezi pojišťovnou a obviněným probíhá již mimo vedené trestní řízení. Je však nutné pamatovat na skutečnost, že je nutná plná náhrada škody, není-li uzavřena dohoda s odlišným obsahem. V této souvislosti tak obviněný musí reagovat na situaci, kdy pojišťovna škodu nahradí pouze částečně, neboť ve zbytku musí konat obviněný sám výše uvedenými způsoby.

Je judikováno, že takovýmto opatřením není slib¹¹² obviněného. Takový totiž neposkytuje dostatečnou jistotu pro poškozeného, že mu bude škoda nahrazena. Druhé citované rozhodnutí navíc říká, že „*slib obviněného, byť jej prozatím plní, však nelze považovat za potřebné opatření k náhradě škody*“, tedy v hodnocení slibu obviněného nelze zohlednit postoj obviněného. Bylo by však

¹⁰⁵ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 679 (§307 odst. 1).

¹⁰⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 1515/2012.

¹⁰⁸ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 685 (§307 odst. 1).

¹⁰⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94.

¹¹⁰ Usnesení téhož soudu ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94.

¹¹¹ Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 4 Td 1515/2012 nebo usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. 4 To 424/96.

na zváženou, zda v závislosti na konkrétním vztahu poškozeného a obviněného do uspokojování nároku na náhradu škody nedošlo třeba i ke konkludentnímu uzavření smlouvy.

Tolik ke způsobům náhrady škody. Bezdůvodnému obohacení jsem se zde nevěnoval záměrně, neboť jednak závěry ve vztahu k náhradě škody lze aplikovat i na případy bezdůvodného obohacení po zohlednění jeho odlišností, a navíc se s ním u trestných činů v dopravě snad ani nesetkáme, náhrada škody je typická. Nyní chci stručně pojednat o dalších kritériích týkajících se předpokladu náhrady škody.

Při zkoumání je nutno přihlédnout nejen k postoji obviněného, ale i poškozeného. Jedna věc je předložení znaleckého posudku objektivně hodnotícího charakter a výši způsobené škody, druhá ale postoj samotného poškozeného, neboť se může či nemusí cítit subjektivně poškozen v takové míře, jaká je stanovena znaleckým posudkem nebo na základě dalšího dokazování. Trvá-li poškozený na tom, že škoda nedosahuje určité výše nebo odmítá její náhradu nad jím stanovenou výši, soud musí k tomuto stanovisku přihlédnout a naplnění předpokladu náhrady škody dle něj i posuzovat¹¹³. Obdobně musí soud postupovat tehdy, pokud poškozený náhradu škody mu způsobené odmítá¹¹⁴.

Dále se jedná o případy, kdy nedojde ke způsobení škody. Tehdy jednak odpadá jeden z předpokladů, který musí naplnit obviněný, ale také odpadá možnost uložení povinnosti obviněnému, aby ve zkušební době nahradil poškozenému škodu. Soud tak ztrácí jeden z bodů hodnocení při rozhodování o osvědčení pachatele, zda během zkušební doby vedl řádný život. Nejvyšší soud považuje v takových případech za vhodné, ne-li nutné, uložit obviněnému jiné přiměřené omezení nebo povinnost, kdy jeho správná volba může být schopná kompenzovat absentující výchovný vliv povinnosti nahradit škodu a následně odůvodnit závěr o dostatečnosti vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání¹¹⁵. Prof. Šámal¹¹⁶ uvádí pouze požadavek zostřeného hodnocení naplnění zbylých podmínek pro aplikaci tohoto odklonu, JUDr. Sotolář¹¹⁷ zase nezbytnost zvláště pečlivého zvážení, je-li tento postup dostatečný, a zda veřejný zájem na odsouzení pachatele nevyžaduje pokračování trestního stíhání ústícího v následná příslušná rozhodnutí.

¹¹³ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni sp. zn. 8 To 177/98.

¹¹⁴ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 6 To 83/2001.

¹¹⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

¹¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek*, § 157-314s. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3486 (§ 307 odst. 1).

¹¹⁷ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 688 (§307 odst. 1).

Je na zvážení, zda a jak výše uvedené závěry aplikovat na případy, kdy došlo ke způsobení škody, ovšem poškozený odmítá její náhradu. Dle mého názoru se jeví vhodná jejich kombinace, tedy v návaznosti na konkrétní skutkové okolnosti konkrétního případu posoudit nejprve naplnění dalších předpokladů podmíněného zastavení trestního stíhání, a pokud by se tehdy jevila aplikace odklonu nedostatečná, zvážit uložení přiměřených omezení či povinností. Toto vše hodnotit s ohledem na veřejný zájem na odsouzení pachatele a dále pak postupovat v závislosti na výsledku takového posouzení.

K povaze, závažnosti a okolnostem spáchání daného přečinu. Toto hodnocení soud provádí vedle zvážení okolností případu ve vztahu k dostatečnosti tohoto postupu (k tomu více níže). „*Povaha a závažnost přečinu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou obviněného, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem*“¹¹⁸. Podstatná je také osoba poškozeného a vzájemný vztah s obviněným.

Zdůrazněny jsou rovněž okolnosti samotného spáchání přečinu, které se týkají „*místa a času přečinu, různých vlivů, jež působily na obviněného při páchaní přečinu, dále prostředí, ve kterém byl přečin spáchán, průvodních okolností, za nichž k tomu došlo*“¹¹⁹. Jako určité vodítko pro hodnocení těchto okolností může soud užít úpravu v ustanovení § 41 a 42 trestního zákoníku (polehčující a přitěžující okolnosti případu). Zohlednit lze také zapojení poškozené osoby ve spáchaném činu.

K poměrům obviněného. Je nutné rozlišovat mezi osobou obviněného a poměry obviněného. Předmětem zkoumání soudu zde není osobnost pachatele a jeho dosavadní život, nýbrž v tomto bodu má soud přihlížet k rodinným, osobním, majetkovým či sociálním poměrům¹²⁰. Ve vztahu k jeho majetkovým poměrům může soud vycházet například z insolvenčního rejstříku, centrální evidence exekucí, z obchodního rejstříku, katastru nemovitostí, registru vozidel a podobně. JUDr. Sotolář uvádí, že se může jednat o „*společenské postavení obviněného, jeho celková majetková a finanční situace, jeho zapojení do podnikatelských aktivit, jeho zaměstnání, jeho bytové poměry, početnost příslušníků jeho rodiny, jeho stáří, jeho zdravotní stav apod. Pokud je v tíživé osobní, rodinné nebo majetkové situaci, je namístě objasnit, jak se do takové situace dostal a jak se o to přičinil*“¹²¹.

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek, § 157-314s.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3487 (§ 307 odst. 2). Srov. SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471).* Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 692-693 (§307 odst. 2).

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek, § 157-314s.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3489 (§ 307 odst. 2).

¹²⁰ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471).* Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 695 (§307 odst. 2).

¹²¹ Tamtéž.

K **závazku** obviněného **zdržet se určité činnosti**. Trestní řád ji vymezuje jako činnost, v souvislosti s níž se obviněný dopustil přečinu¹²². Tato souvislost musí být bezprostřední, přímá, ne náhodná, tedy musí místně, věcně a časově souviset s danou trestnou činností¹²³. Musí se jednat o činnost, k jejímuž provozování je třeba zvláštního povolení nebo je upravena právními předpisy¹²⁴, a to z důvodu možnosti efektivní kontroly nad dodržováním takového zákazu. V dalších podrobnostech odkazují na příslušnou literaturu¹²⁵. V souvislosti s dopravou připadá na mysl hlavně zdržení se řízení motorových vozidel ve zkušební době, ať již v celém jejím rozsahu či kratším. Nejvyšší soud judikoval, že i kdyby se chtěl obviněný zavázat, že nebude řídit motorová vozidla po dobu delší 5 let, soud může takové omezení uložit maximálně v rozsahu zkušební doby 5 let¹²⁶. Ve vztahu k tomuto omezení je to snad jediná výhoda pro obviněného v porovnání s hrozbou uložení trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, který lze uložit v rozsahu od 1 roku do 10 let¹²⁷. Tím však výčet výhod končí a co do jeho povahy převažují negativa, neboť na rozdíl od zákazu činnosti¹²⁸ zde nelze započítat dobu, po kterou bylo obviněnému odňato oprávnění vykonávat danou činnost¹²⁹, po uplynutí poloviny doby, po kterou se obviněný zavázal zdržet se řízení motorových vozidel nelze podmíněně upustit od výkonu zbytku trestu¹³⁰. V detailech odkazují na článek prof. Šámala a jeho kolektivu¹³¹, který se věnuje mimo jiné i této otázce a navrhuje možnosti řešení této ne příliš odpovídající situace.

Ke **složení určité částky na pomoc obětem trestných činů**. Zákon tuto variantu upravuje v ustanovení § 307 odst. 2 písm. b) a odst. 5 věty první trestního řádu. Není nikde stanoveno, o jakou částku by se mělo jednat. Jediným korektivem je, že „*částka není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu*“. Stanovení výše částky je na obviněném, na rozhodujícím orgánu je posouzení dostatečnosti poskytnuté částky pro možnost aplikace odklonu. Soud by se neměl podílet na stanovení výše této peněžité částky, je pouze na obviněném, jakou částku poskytne. Toto

¹²² Ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu.

¹²³ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 695 (§307 odst. 2).

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní řád: komentář: komentář. II. svazek, § 157-314s*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3490 (§ 307 odst. 2).

¹²⁵ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 696 (§307 odst. 2).

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 Tdo 6/2015.

¹²⁷ Ustanovení § 73 odst. 1 trestního zákoníku.

¹²⁸ Ustanovení § 74 odst. 1 téhož zákona.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 Tdo 6/2015.

¹³⁰ Ustanovení § 90 odst. 1 trestního zákoníku. V tomto směru je postavení obviněného horší, než kdyby mu v rámci přestupkového řízení byl uložen správní trest zákazu činnosti (srov. ustanovení § 47 odst. 4 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

¹³¹ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 2. Část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 10, s. 202-206.

může obviněnému činit potíže v tom, že je do poslední chvíle nejistý ohledně dostatečnosti jím poskytnuté částky, nemá žádnou možnost srovnání, o jakou částku by se mělo v určitých typových případech jednat. Je možné, že je to i určitý záměr zákonodárce, možná tak bude více naplněn výchovný účel trestního řízení a jistá výchova pachatele. Obviněný tak sám musí zhodnotit celou situaci, byť ze svého laického pohledu. Je-li zastoupen obhájcem, je situace pro obviněného v určitém směru jednodušší, neboť při stanovení částky může pomoci jednak praktická zkušenost obhájce, ale také samotné odbornější posouzení celkové situace obviněného¹³².

K **osobě obviněného** a jeho **dosavadnímu životu** ve vztahu k **dostatečnosti** takového postupu. Při posouzení dostatečnosti postupu obecně je soudu poskytnut nejširší prostor pro individuální posouzení každého konkrétního případu¹³³, jeho specifik a osoby obviněného. Pro hodnocení osoby obviněného může soud využít jednak proběhnuvší výsledky obviněného zaznamenané protokoly, znalecké posudky, případně svědecké výpovědi, jeho trestní minulost¹³⁴, výpis z evidenční karty řidiče, evidence přestupků, zda se dopouštěl přestupků a podobně. „Je nutno *zvažovat pozitivní i negativní stránky a projevy jeho osoby, tak jak vyplývají z jeho chování ve společnosti – především v místě bydliště, na veřejnosti, příp. v zaměstnání*“¹³⁵. V dalších podrobnostech odkazují na příslušnou literaturu¹³⁶.

K **okolnostem případu** ve vztahu k **dostatečnosti** takového postupu. „*Okolnosti případu představují takové skutečnosti, které se nevztahují k osobě obviněného jako pachatele trestného činu, ale charakterizují spáchaný trestný čin samotný a jeho společenskou škodlivost. Tyto okolnosti mohou být vyjádřeny zejména konkrétním způsobem provedení trestného činu, jeho následky, mírou zavinění obviněného, jeho pohnutkou, prostředím a situací, za nichž k činu došlo, apod. Při úvaze o tom, zda určitá okolnost nevylučuje podmíněné zastavení trestního stíhání, se nelze omezit jen na izolované hodnocení této okolnosti, ale je třeba zabývat se jí v souvislosti se všemi ostatními okolnostmi charakterizujícími skutek a osobu obviněného, aniž by byly některé z nich zdůrazňovány na úkor jiných*“¹³⁷. Možnosti soudu při posuzování jsou tedy velmi široké, je nutno pečlivě zhodnotit veškeré skutkové okolnosti projednávané věci. Lze uvést, že pro obecnost této otázky se s jejím vymezením příliš nesetkáme v odborné literatuře, ovšem věnuje se jí judikatura v konkrétních případech.

¹³² Srov. ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 78.

¹³³ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 72.

¹³⁴ Pro hodnocení dosavadního způsobu života může soud přihlídnout i k odsouzením, která již byla zahlazena. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25. 11. 1964, sp. zn. 4 Tz 49/64.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.

¹³⁶ SOTOLÁŘ, Alexander. In DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář. II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 639-695 (§307 odst. 2).

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015, srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 10. 1971, sp. zn. 2 Tz 108/71.

Svou roli v rámci tohoto hodnocení může sehrát i Probační a mediační služba. Její hlavní přínos shledávám v činnostech vymezených ustanovením § 4 odst. 1, 2 písm. a) a b) a odst. 7 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. V tomto směru tedy může napomoci i při stanovení výše částky, kterou by měl obviněný složit na pomoc obětem.

5.2 Postup aplikace

V této části bych se pokusil popsat praktické hodnocení naplnění jednotlivých předpokladů rozhodujícími orgány.

Ve zkoumaných případech bylo vydáno 26 rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, přičemž v platnosti jich zůstalo 24 (v jednom případě zrušeno a vydáno opětovně, ve druhém zrušeno a nahrazeno narovnáním). Pro účely mého zkoumání však používám i ona zrušená rozhodnutí, neboť nebyla zrušena z důvodu nesplnění předpokladů v pravém smyslu. V případě, kdy bylo zrušeno a opětovně vydáno rozhodl krajský soud na základě stížnosti poškozené, dle které soud I. stupně nedostatečně zohlednil závažnost případu s odkazem na aktuální stav poškozené. V případě, kdy bylo nahrazeno narovnáním, tak soud učinil z důvodu následné pasivity obviněného ve vztahu k náhradě škody, nikoliv z důvodu nesplnění předpokladů v době rozhodnutí soudu. S ohledem na zaměření mého zkoumání mám za to, že mohu využít i těchto 2 rozhodnutí. Dále z celkových 26 rozhodnutí soud v 7 případech postupoval dle ustanovení § 307 odst. 2 trestního řádu.

Pokud jde o **souhlas obviněného** s podmíněným zastavením trestního stíhání, bylo řečeno již výše, že naplnění tohoto předpokladu napomáhají protokoly o výsledku podezřelého/obviněného. V případě, kdy trestní řízení dospěje až do fáze hlavního líčení, soudy se povětšinou dotazují obviněného opětovně. Pokud se obviněného nelze opětovně dotázat, lze na jeho souhlas usuzovat z postoje a chování v mezidobí od udělení souhlasu do protokolu při výsledku do okamžiku rozhodování soudu.

Obdobné lze z pohledu soudu říci k předpokladu **doznání obviněného**. Nelze se příliš často setkat s výslovným doznáním toho kterého činu obviněným. Nalezneme jej opět v protokolech o výsledcích podezřelého/obviněného, ovšem spíše v případech, kdy jej protokolující policejní orgán píše er-formou. Dnes je však běžnější, ne-li pravidlem, že protokoly a další úkony jednotlivých orgánů činných v trestním řízení jsou psány ich-formou, byť se na konkrétní formulaci podílí i sám protokolující orgán. Na základě uvedeného a v kontextu postoje a chování obviněného poté lze učinit závěr, že se obviněný doznává či nikoliv ke konkrétnímu činu.

Pokud je nařízeno hlavní líčení, může soud přímo položit otázku, zda se obviněný doznává, případně lze obdobnou otázku zaslechnout i od státního zástupce či obhájce nebo v rámci vyjádření obviněného nebo jeho obhájce k projednávané věci.

Obecně však lze říci, že předpoklad souhlasu a doznání v praxi takřka nečiní problémy.

Ohledně předpokladu **náhrady škody**, ve všech případech jsem se setkal s nahlášením dopravní nehody pojišťovně obviněného, kdy veškerá škoda byla uhrazena z titulu povinného ručení. Takřka vždy obviněný dokládá nahlášení události pojišťovně, méně pak jsou doloženy jednotlivé úhrady touto pojišťovnou jednotlivým poškozeným. V tomto je praxe poměrně variantní a záleží jednak na osobě obviněného, ale také na orgánech činných v trestním řízení, jak v tomto směru vyžadují součinnost obviněného či jeho pojišťovny. Dovoluji si uzavřít, že praxe došla k závěru o dostatečnosti nahlášení události pojišťovně pro splnění tohoto předpokladu.

Často se pak lze setkat s tím, že obviněný sám nad rámec pojistného plnění poskytne určitou částku poškozenému, dle formulace v rámci vyjádření tím sleduje zejména náhradu za bolest či za ušlý zisk při pracovní neschopnosti. Toto soudy často kladně hodnotí.

Při **hodnocení osoby obviněného** soudy přihlížejí k jeho trestní minulosti, k záznamům v evidenční kartě řidiče, záznamům v evidenci přestupků, zprávám o pověsti a pracovnímu hodnocení zaměstnavatele.

U **okolností případu** jde zejména o zopakování výrokové části rozhodnutí ve vztahu k povinnosti, kterou obviněný svým jednáním porušil (např. nezastavil při dopravní značce „Stůj, dej přednost v jízdě!“, překročil rychlost o 3 km/h nebo byl ovlivněn alkoholem).

Pokud jde o rozhodnutí dle ustanovení § 307 odst. 2, nemohu hodnotit situace pod písm. a), neboť s takovým případem jsem se přímo nesetkal. Respektive vždy v případech, kdy soud uvažoval o podmíněném zastavení dle odst. 2, vyjádřil se obviněný ve smyslu potřeby řídičského oprávnění k výkonu zaměstnání a v kontextu celkového hodnocení předpokladů bylo rozhodnuto dle písm. b), tedy složení částky na pomoc obětem. Ohledně tohoto lze uvést, že dochází-li k těmto úvahám při hlavním líčení, snaží se obviněný navrhnout částku, kterou může poskytnout. Tuto následně soud zhodnotí, zda je dostačující a případně i navrhne obviněnému výši částky, ovšem dle mého by se soud měl omezit na hodnocení, zda je poskytnutá částka dostatečná nebo nedostatečná. Při hodnocení se zde skutečně odráží posouzení majetkových poměrů obviněného, ovšem pouze těch, které jsou soudu dostupné a které lze mít

za prokázané. Částky, se kterými jsem se setkal, byly v řádu tisíců až desítek tisíc; nesetkal jsem se s částkou převyšující 100.000,- Kč.

S jistým hodnocením možnosti užít odklonu se lze setkat již při obžalobě. Není to pravidlem, ovšem v některých případech státní zástupce uvádí, že nejsou naplněny předpoklady pro užití odklonu, případně kdyby soud o užití odklonu uvažoval, pak dle ustanovení § 307 odst. 2. Je to poměrně logické, neboť proč by státní zástupce pojednával o možnostech užití odklonů nějak sáhodlouze, když z jeho rozhodnutí podat obžalobu implicitně plyne, že neshledal podmínky příslušného odklonu za naplněné.

V rámci hlavního líčení, pokud soud uvažuje o užití odklonu nebo jeho užití navrhne obviněný či jeho obhájce, je tomuto dán prostor v rámci závěrečných řečí. Tehdy se u státního zástupce lze shledat s vyjádřením, zda považuje užití odklonu za vhodné, a pokud ano, že ponechává na úvaze soudu, jakou variantu zvolí a zpravidla se vyjádří obecně k otázce délky zkušební doby.

Samotné soudy ve svých rozhodnutích popíší skutek, který je projednáván, shrnou jednotlivé výpovědi a další provedené důkazy. Samotné hodnocení předpokladů užití odklonu je poměrně stručné až heslovité, nejobsáhleji bývá popsáno hodnocení obviněného ve vztahu k dostatečnosti tohoto odklonu.

5.3 Dílčí závěr

Nechci zde hodnotit rozhodovací činnost soudů. Dle mého názoru orgány činné v trestním řízení přistupují ke každému případu individuálně a odpovědně tak, aby zohlednily veškeré okolnosti daný případ vystihující. Je mi známo, že samotnými státními zástupci je podmíněného zastavení při trestných činech v dopravě poměrně hojně využíváno, jsou-li k tomu předpoklady. Pro podporu tohoto tvrzení však nemohu předložit žádný důkaz než jen svým způsobem logický argument, že opačný postup by byl i proti zásadám trestního řízení.

Soudy se dle mého názoru snaží maximálně využívat institutu odklonů obecně a využívají i potenciál podmíněného zastavení trestního stíhání ke správnému a dostatečnému vyřešení trestní věci. Nesetkal jsem se s žádným případem, kdy soud rozhodl formou rozsudku a o kterém bych si myslel, že v dané věci byly naplněny předpoklady podmíněného zastavení trestního stíhání a naopak, tedy že soud rozhodl o podmíněném zastavení, přičemž bych se domníval, že v dané věci měl soud rozhodnout rozsudkem.

K jednotlivým předpokladům, jak je řečeno i v předchozí podkapitole, soudy přistupují komplexně a zejména souhlas obviněného praxi nečiní žádné obtíže. Stejně tak shledávám bezproblémové naplnění předpokladu náhrady škody a v závislosti na případě i doznání obviněného. Obsáhlejší odůvodnění rozhodnutí si dle mého žádají zbylé předpoklady aplikace odklonu.

K mému překvapení jsem se nesetkal s případem, kdy by soud podmíněně zastavil trestní stíhání dle ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu, tedy by uložil povinnost zdržet se řízení motorových vozidel po určitou dobu, na čemž má podíl právě ono důkladné zohledňování okolností každého případu a osoby pachatele. Z dřívější zkušenosti však mám povědomost, že k takovému omezení bylo často přistupováno v případech řidičů recidivistů a často se tak dělo v souvislosti s řízením pod vlivem návykové látky, bez ohledu na spáchaný trestný čin. Soudy tehdy často argumentovaly způsobem, že jsou naplněny předpoklady podmíněného zastavení trestního stíhání, není třeba přistupovat k odsouzení pachatele formou rozsudku, ovšem vzhledem k jeho osobě se jeví jako výchovné uložení právě povinnosti zdržet se řízení motorových vozidel. V takových případech, se kterými jsem měl možnost se setkat, bylo skoro pravidlem podání stížnosti proti usnesení, kterou obviněný brojil právě proti takové povinnosti.

Širší zdůvodnění by se dle mého názoru zasloužil i případ rozhodnutí dle odst. 2 písm. b) § 307 trestního řádu ohledně dostatečnosti složené částky, neboť soudy se často omezí na její výši a otázku jejího složení.

Pokud jde o otázku položenou v úvodu, myslím, že byla postižena výše uvedeným.

6 Závěr

I tuto část si dovolím rozdělit dle obsahu práce.

Pokud jde o **znalecké posudky**, těší se u orgánů činných v trestním řízení vysoké důvěryhodnosti. Dá se říci, že platí ona výzkumná otázka, zda se rozsudek rovná posudku, ovšem nikoliv ve smyslu, že soudy upřednostňují znaleckého posudky před ostatními důkazy, že by jim přiznávaly vyšší důkazní hodnotu. Právě naopak. Soudy velmi poctivě hodnotí každý znalecký posudek, který je v trestním řízení podán, ať již se jedná o posudek zadáný orgány činnými v trestním řízení nebo předložený stranou řízení. Dle mého názoru soudy hodnotí znalecké posudky komplexně, z hlediska jejich úplnosti a správnosti a řádně je posuzují v kontextu dalších důkazů v řízení provedených.

Svůj závěr o platnosti výzkumné otázky zakládám na skutečnosti, že po provedeném hodnocení soudy nejsou závěry znaleckých posudků zpochybňovány či vyvráceny, tedy důkaz je jimi proveden tak, jak jsou zpracovány a jejich zjištění jsou převzata do odůvodnění rozhodnutí soudů.

Pokud jde o posudky předkládané stranami v řízení, u nich soud provádí zcela stejné hodnocení, ovšem často z důvodu zadání posudkem zkoumaných otázek je znalecký posudek ne příliš použitelný jako důkaz, neboť jeho závěry jsou často vyvráceny právě při hodnocení s ostatními důkazy pohromadě.

V případě užívání **podmíněného zastavení trestního stíhání** jako způsobu vyřízení trestní věci si nedovoluji činit závěry o dostatečnosti využití odklonu v případě trestné činnosti v dopravě, dle mého není nasbíraný vzorek dostatečně široký a jsou různě zařazeny v čase. Ovšem pro závěry ve vztahu k hodnocení předpokladů mám za to, že je vzorek dostačující.

Jak je uvedeno i výše, hodnocení předpokladů soudy v rámci odůvodnění písemného vyhotovení jejich rozhodnutí je poměrně stručné a odkazuje se na v odůvodnění dříve uvedené skutečnosti nebo je pouze ve stručnosti uvádí v této části. V případě naplnění předpokladu souhlasu je pravdou, že nelze postupovat jinak, než pouze konstatovat jeho naplnění.

V případě doznání však shledávám situaci poněkud odlišnou. Takové konstatování si dovedu představit v případech, kdy obviněný před soudem výslovně uvede, že se doznává ke spáchání přečinu tak, jak je uvedeno v obžalobě. Ovšem za situace, kdy takto neučiní výslovně a soud naplnění tohoto předpokladu dovozuje z doznání jednotlivých okolností, které svědčí o jeho

doznání jako celku, postrádám obsáhlejší zdůvodnění ve smyslu, že na základě těchto a těchto skutečností, k nimž se obviněný jednotlivě doznal, lze učinit závěr o jeho doznání činu jako celku.

Při hodnocení naplnění náhrady škody je odůvodnění soudy dostačující při odkazu na oznámení pojistné události pojišťovně. Nebylo by však na škodu, jsou-li takové důkazy k dispozici, uvedení týkající se plnění poskytnutého pojišťovnou – zda bylo poskytnuto a v jaké výši. Zmiňována je i částka poskytnutá obviněným nad rámec pojistného plnění.

V situacích, kdy soud uvažuje rozhodnout dle ustanovení § 307 odst. 2 trestního řádu, domnívám se, že by bylo záhodno zdůvodnit, proč využil které alternativy (s takovým zdůvodněním se lze setkat výjimečně a pouze ve stručnosti). V případě, kdy využije alternativy písm. b) postrádám zdůvodnění výše složené částky, její dostatečnosti.

Ve zbylých předpokladech mám za to, že jejich zdůvodnění soudy je dostatečné, neboť soudy tak činí na základě opatřených jim dostupných důkazů, zejména ve vztahu hodnocení osoby obviněného. Dle mého názoru by však nebyla na škodu zmínka týkající se projevené lítosti a postoje obviněného k následkům jím spáchaného skutku a jejich zhodnocení.

Myslím, že touto prací jsem postihl v úvodu vytyčené cíle dostatečně a v rozsahu, který mi byl umožněn, byť by si zasloužily podrobnější rozepsání se o nich.

7 Seznam použitých zdrojů

Monografie

CHMELÍK, Jan a kolektiv. *Dopravní nehody*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 540 s.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 331 s.

POLCAR, Miroslav. *Trestné činy v dopravě na pozemních komunikacích*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. 297 s.

PORADA, Viktor a kolektiv. *Silniční dopravní nehoda v teorii a praxi*. Praha: Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2000. 378 s.

SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, 468 s.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 464 s.

VETEŠNÍK, Pavel a kolektiv. *Dopravní právo*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 836 s.

ŠEVČÍK, Petr, ULRICH, Ladislav. *Znalecké právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, 374 s.

Komentáře

DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 205 s.

DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: I. díl (§ 1-179b)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 1383 s.

DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 180 až 471)*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 1117 s.

DRAŠTÍK, Antonín a kolektiv. *Trestní zákoník: komentář. I. díl, (§ 1 až 232)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 1490 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. I. svazek, § 1-156*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1898 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář: II. díl (§ 157-314s)*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1899-3730 s.

Odborné články

FRYŠTÁK, Marek. Znalecký posudek, jeho význam a hodnocení v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 9, s. 186-189.

KUČERA, Pavel. K předpokladům podmíněného zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 4, s. 11-26.

KREKULE, Petr. Některé otázky forenzní psychiatrie ve vztahu k trestnímu právu. *Bulletin advokacie*, 2005, roč. 4, č. 5, s. 26-31

KŘÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce*, 2017, roč. 19, č. 3, s. 15-24.

MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*, 2010, roč. 42, č. 3, s. 180-195.

SUCHÝ, Oldřich. Odklon v trestním řízení. *Právník*, 1991, roč. 130, č. 3, s. 248-255.

ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 1. část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 17, č. 9, s. 177-186.

ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. Odklony v justiční praxi – 2. Část. *Trestněprávní revue*, 2019, roč. 18, č. 10, s. 202-206.

ZUBEK, Jan. Odklony v trestním řízení a jejich současná i budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, roč. 16, č. 3, s. 53-59.

Právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

Pokyn obecné povahy č. 7/2004 nejvyššího státního zástupce ze dne 25. října 2004, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství.

Judikáty

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15.

Nejvyšší soud ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1571/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 859/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 1515/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 453/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 Tdo 6/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 6 Tdo 385/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 861/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 3 Tdo 1286/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1477/2018.

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. Cpjn 14/2014, Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku).

Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 2. 8. 2006, č. j. 3 As 24/2005-73.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 28. 8. 2008, č. j. 5 As 32/2008-51.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 31. 7. 2012, č. j. 2 As 67/2011-89.

Nejvyšší soud ČSSR

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 12. 11. 1963, sp. zn. 7 Tz 43/63.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25. 11. 1964, sp. zn. 4 Tz 49/64.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. Tsf 1/72.

Nejvyšší soud SSR

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 10. 1971, sp. zn. 2 Tz 108/71.

Nejvyšší soud ČSR

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14. 7. 1981, sp. zn. 3 Tz 20/81.

Krajské soudy

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 2. 1994, sp. zn. 4 To 117/94.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 4 To 693/94.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. 4 To 424/96.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.

Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni sp. zn. 9 To 9/98.

Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni sp. zn. 8 To 177/98.

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 6 To 83/2001.

Okresní soudy

Usnesení Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 8. 12. 2014, sp. zn. 10 T 163/2014.

Internetové stránky

ČESKÁ TELEVIZE ČT24. Soudních znalců je čím dál méně, poslanci jim chtějí zvýšit odměny a snížit sankce. *ct24.ceskatelevize.cz* [online], © Česká televize 1996 – 2020, 11. února 2019 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2730725-soudnich-znalcu-je-cim-dal-mene-poslanci-jim-chteji-zvysit-odmeny-a-snit-sankce>>.

KUČEROVÁ, Tereza. *Soudy ztrácejí znalce. Horší odměny než pro kopáče, teď půlmilionové pokuty.* iDNES, 13. února 2020 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nedostatek-soudnich-znalcu-justice-znalci-ubyvaji-novy-zakon-o-znalcich.A200205_115613_domaci_kuce>.

MINISTERSTVO DOPRAVY. *Informace o stavu bodového systému v České republice, Přestupky a trestné činy. Rok 2018.* mdcr.cz [online]. © 2019 Ministerstvo dopravy ČR [cit. 16. září 2019]. Dostupné na: <[https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-\(3\)/Zprava-B-Prestupky-a-trestne-ciny-2018.pdf.aspx](https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-(3)/Zprava-B-Prestupky-a-trestne-ciny-2018.pdf.aspx)>.

MINISTERSTVO DOPRAVY. *Informace o stavu bodového systému v České republice, Přestupky a trestné činy. Rok 2019.* mdcr.cz [online]. © 2020 Ministerstvo dopravy ČR [cit. 12. března 2020]. Dostupné na: <[https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-\(4\)/Bodovane-prestupky-a-trestne-ciny.pdf.aspx](https://mdcr.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2-(4)/Bodovane-prestupky-a-trestne-ciny.pdf.aspx)>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Evidence znalců a tlumočnicků.* Justice.cz [online]. Dostupné na: <[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=4](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$$SearchForm?OpenForm&Seq=4)>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Prohlášení znaleckých ústavů podle sídla.* Justice.cz [online]. Dostupné na: <<http://datalot.justice.cz/justice/znust.nsf/abcd?OpenView&Start=1&Count=1000&Collapse=3#3>>.

POLICIE. *Statistika nehodovosti*. policie.cz [online]. © 2019. Dostupné na: <<https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

POLICIE. *Statistika nehodovosti*. policie.cz [online]. © 2019. Dostupné na: <<https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>>.

POLICIE ČR. *Statistiky dopravních nehod* [online]. Policie.cz, 1. února 2020. Dostupné na: <<https://aplikace.policie.cz/statistiky-dopravnich-nehod/>>.

ROSŮLKOVÁ, Jana. *Soudní znalci ztrácí zájem o obor, nový zákon jim navíc přidá další povinnosti*. ekonom, 26. září 2019 [26. února 2020]. Dostupné na: <<https://ekonom.ihted.cz/c1-66647210-soudni-znalci-ztraci-zajem-o-obor-novy-zakon-jim-navic-prida-dalsi-povinnosti>>.

ŠTEFAN, Václav. *Znalecká obec vymírá, panují dehonestující podmínky, varuje komora. Stát se chystá navýšit odměny* [online]. iROZHLAS, 3. června 2019 [cit. 26. února 2020]. Dostupné na: <https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/soudni-znalci-pavel-zeman-policie-soudy-vysetrovani-posudky_1906030703_och>.

Soudní spisy

Okresní soud v Českém Krumlově

Sp. zn. 1 T 18/2016.

Sp. zn. 1 T 154/2017.

Sp. zn. 5 T 97/2018.

Sp. zn. 10 T 106/2010.

Sp. zn. 10 T 12/2013.

Obvodní soud pro Prahu 1

Obvodní soud pro Prahu 2

Sp. zn. 3 T 12/2008.

Sp. zn. 5 T 103/2013.

Sp. zn. 5 T 32/2017.

Sp. zn. 5 T 56/2017.

Sp. zn. 5 T 79/2017.

Sp. zn. 5 T 83/2017.

Sp. zn. 5 T 104/2017.

Sp. zn. 5 T 118/2017.

Sp. zn. 5 T 120/2017.

Sp. zn. 5 T 152/2017.

Sp. zn. 5 T 180/2017.

Sp. zn. 9 T 138/2006.

Sp. zn. 9 T 161/2007.

Sp. zn. 9 T 268/2007.

Sp. zn. 9 T 259/2013.

Obvodní soud pro Prahu 5

Sp. zn. 30 T 35/2018.

Sp. zn. 30 T 89/2018.

Sp. zn. 30 T 102/2018.

Sp. zn. 30 T 107/2018.

Sp. zn. 30 T 114/2018.

Sp. zn. 30 T 121/2018.

Sp. zn. 30 T 127/2018.

Sp. zn. 30 T 129/2018.

Sp. zn. 30 T 23/2019.

Sp. zn. 30 T 33/2019.

Sp. zn. 30 T 43/2019.

Sp. zn. 30 T 45/2019.

Sp. zn. 30 T 65/2019.

Okresní soud v Hradci Králové

Sp. zn. 1 T 23/2015.

Sp. zn. 2 T 26/2019.

Sp. zn. 2 T 107/2014.

Sp. zn. 2 T 65/2017.

Sp. zn. 2 T 116/2017.

Sp. zn. 3 T 39/2019.

Sp. zn. 3 T 58/2019.

Sp. zn. 5 T 80/2018.

Sp. zn. 5 T 47/2019.

Sp. zn. 6 T 71/2016.

Sp. zn. 6 T 98/2017.

Sp. zn. 6 T 6/2018.

Okresní soud v Olomouci

Sp. zn. 2 T 48/2016.

Sp. zn. 2 T 67/2018.

Sp. zn. 2 T 124/2019.

Sp. zn. 4 T 215/2015.

Sp. zn. 4 T 23/2018.

Sp. zn. 4 T 41/2018.

Sp. zn. 5 T 116/2018.

Sp. zn. 5 T 38/2019.

Okresní soud v Ostravě

Sp. zn. 9 T 125/2016.

Sp. zn. 9 T 186/2016.

Sp. zn. 9 T 4 2017.

Sp. zn. 9 T 13/2017.

Sp. zn. 9 T 19/2017.

Sp. zn. 9 T 194/2017.

Sp. zn. 9 T 11/2018.

Sp. zn. 9 T 23/2018.

Sp. zn. 9 T 24/2018.

Sp. zn. 9 T 26/2018.

Sp. zn. 9 T 126/2018.

Sp. zn. 9 T 5 2019.

Sp. zn. 9 T 34/2019.

Okresní soud v Prostějově

Sp. zn. 2 T 159/2009.

Sp. zn. 2 T 15/2011.

Sp. zn. 2 T 56/2012.

Sp. zn. 3 T 67/2014.

Sp. zn. 2 T 80/2015.

Sp. zn. 13 T 10/2016.

Sp. zn. 13 T 67/2016.

8 Shrnutí (Abstract)

Tato diplomová práce obsahuje mimo vymezení pojmů problematiku znaleckého dokazování v kontextu trestných činů v dopravě a možnosti řešení trestní věci formou podmíněného zastavení trestního stíhání. Část o znaleckých posudcích se zaměřuje na otázky, které jsou kladeny znalcům, zpracování znaleckých posudků a jejich obsah, to vše rozlišeno dle oborů a odvětví znalecké činnosti, s uvedením případných specifik znaleckých posudků, opět rozlišeno dle oborů a odvětví. Závěr části o znaleckých posudcích se věnuje jejich využití soudy, hodnocení jejich významu pro řízení a důkazní síly. Část týkající se procesního řešení se zabývá jednotlivými předpoklady pro užití podmíněného zastavení trestního stíhání z pohledu odborné literatury a rozhodovací praxe českých soudů, a dále pak hodnocením soudy co do naplnění jednotlivých předpokladů s pokusem o popis postupu soudu při tomto zkoumání a názory týkající se dostatečnosti odůvodnění naplnění předpokladů.

This diploma thesis contains, besides the terms' definitions, the issue of experts' opinions proving in the context of traffic crimes and the possibility of solving these criminal cases in the form of a conditional suspension of criminal prosecution. The part containing from experts' opinions is focused on the questions that are asked to the experts, the processing of the experts' opinions and their content, everything this differentiated according to field and branch of the experts' activities, with presentation of possible specifics of experts' opinions also differentiated according to the field and branch of the experts' activities. The conclusion of part about experts' opinions deals with their application by the courts, evaluation of their relevance for the case and their weight. The part about the procedural solution deals with preconditions for using of conditional suspension of criminal prosecution individually from the point of view of expert literature and Czech courts' decisions, and then deals with evaluation about the fulfilment of individual preconditions by the courts with attempt for description of the court's evaluation and opinions about the sufficiency of substantiation about the fulfilment of those preconditions.

9 Klíčová slova (Key words)

Trestný čin. Doprava. Dopravní nehoda. Dokazování. Znalecký posudek. Hlavní líčení. Výslech znalce. Odklon. Podmíněné zastavení trestního stíhání.

Crime. Traffic. Traffic accident. Proving. Expert opinion. Trial. Examination of the expert. Diversion. Conditional suspension of criminal prosecution.